

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Materiał dodatkowy
<i>Zagadnienie:</i>	<i>Zakres i poprawność środków językowych</i>
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny
<i>Przedmiot:</i>	Język polski
<i>Poziom egzaminu:</i>	Podstawowy i rozszerzony
<i>Adresaci dokumentu:</i>	Nauczyciele języka polskiego Uczniowie szkół ponadpodstawowych
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	11 stycznia 2023 r.

Zespół redakcyjny:

dr Wioletta Kozak (CKE)
dr Tomasz Karpowicz (UW)
Wioletta Łakoma-Sabat (CKE)
Agnieszka Romerowicz (CKE)
dr hab. Anna Cegięła, prof. UW
Anna Prusaczyk (CKE)
Sławomira Wójcik (OKE w Łodzi)

Recenzenci:

dr Marcin Smolik (CKE)
dr Romana Patyk (OKE w Jaworznie)
Teresa Bulska-Leśniak (OKE w Krakowie)
Zbigniew Kosiński (OKE w Łomży)
dr Mariusz Chołody (OKE w Poznaniu)
Grzegorz Sawa (OKE w Warszawie)
Beata Kwapińska (OKE we Wrocławiu)

Materiał został opracowany przez Centralną Komisję Egzaminacyjną we współpracy z okręgowymi komisjami egzaminacyjnymi.

Centralna Komisja Egzaminacyjna
ul. Józefa Lewartowskiego 6, 00-190 Warszawa
tel. 22 536 65 00
sekretariat@cke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Gdańsku
ul. Na Stoku 49, 80-874 Gdańsk
tel. 58 320 55 90
komisja@oke.gda.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Jaworznie
ul. Adama Mickiewicza 4, 43-600 Jaworzno
tel. 32 616 33 99
oke@oke.jaworzno.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Krakowie
os. Szkolne 37, 31-978 Kraków
tel. 12 683 21 99
oke@oke.krakow.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łomży
al. Legionów 9, 18-400 Łomża
tel. 86 473 71 20
sekretariat@oke.lomza.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Łodzi
ul. Ksawerego Praussa 4, 94-203 Łódź
tel. 42 634 91 33
sekretariat@lodz.oke.gov.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Poznaniu
ul. Gronowa 22, 61-655 Poznań
tel. 61 854 01 60
sekretariat@oke.poznan.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna
w Warszawie
pl. Europejski 3, 00-844 Warszawa
tel. 22 457 03 35
info@oke.waw.pl

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna we
Wrocławiu
ul. Tadeusza Zielińskiego 57, 53-533 Wrocław
tel. 71 785 18 94
sekretariat@oke.wroc.pl

1. Wprowadzenie

Definicje związane z poprawnością językową

norma językowa	zbiór tych rozwiązań językowych (od głosek i części wyrazowych, przez wyrazy i konstrukcje, aż po pełne zdania i teksty z nich złożone) oraz zasad posługiwania się nimi (np. odmiany wyrazów czy konstruowania zdań), które zyskały aprobatę społeczeństwa, a zwłaszcza – jego najlepiej wykształconej warstwy
poprawność językowa	zgodność wyrazów, konstrukcji i innych elementów językowych z normą językową, pod warunkiem ich zastosowania w odpowiedniej sytuacji komunikacyjnej
innowacja językowa	każde odstępstwo od normy językowej
błąd językowy	nieuzasadnione odstępstwo od normy językowej, czyli błędna innowacja językowa

T. Karpowicz, *Polszczyzna wzorcowa w praktyce zawodowej redaktorów*, Warszawa 2020.

2. Zakres i poprawność środków językowych – wymagania z podstawy programowej

W **podstawie programowej** szkoły podstawowej i ponadpodstawowej ujęto zapisy określające wymagania w zakresie **języka wypowiedzi, obejmujące gramatykę języka polskiego, zróżnicowanie języka, poprawność ortograficzną i interpunkcyjną.**

Szkoła podstawowa

II etap edukacyjny: klasy IV–VIII

Cele kształcenia – wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

2. Rozwijanie rozumienia twórczego i sprawczego charakteru działań językowych oraz formowanie odpowiedzialności za własne zachowania językowe.

5. Kształcenie umiejętności poprawnego mówienia oraz pisanie zgodnego z zasadami ortofonii oraz pisowni polskiej.

6. Rozwijanie wiedzy o elementach składowych wypowiedzi ustnych i pisemnych oraz ich funkcjach w strukturze tekstów i komunikowaniu się.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi [...] pisemnych.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI

II. Kształcenie językowe.

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
  - 6) stosuje poprawne formy gramatyczne wyrazów odmiennych;
  - 7) poprawnie stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie ich rolę w opisywaniu świata oraz używa we właściwych kontekstach;
  - 9) określa funkcję wyrazów poza zdaniem, rozumie ich znaczenie i poprawnie stosuje w swoich wypowiedziach;
  - 11) rozpoznaje typy wypowiedzi, uwzględniając cel wypowiedzi: wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące – rozumie ich funkcje i je stosuje;
  - 12) rozpoznaje w tekście typy wypowiedzi: zdanie pojedyncze, zdania złożone (podrzędnie i współrzędnie), równoważniki zdań, rozumie ich funkcje i stosuje w praktyce językowej;
  - 13) przekształca konstrukcje składniowe, np. zdania złożone w pojedyncze i odwrotnie, zdania w równoważniki zdań i odwrotnie.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
  - 2) posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny;
  - 3) używa stylu stosownego do sytuacji komunikacyjnej;
  - 4) rozumie dosłowne i przenośne znaczenie wyrazów w wypowiedzi; rozpoznaje wyrazy wieloznaczne, rozumie ich znaczenie w tekście oraz świadomie wykorzystuje do tworzenia własnych wypowiedzi;
  - 5) rozpoznaje w wypowiedziach związki frazeologiczne, dostrzega ich bogactwo, rozumie ich znaczenie oraz poprawnie stosuje w wypowiedziach;
  - 6) rozpoznaje słownictwo neutralne i wartościujące, rozumie ich funkcje w tekście;
  - 7) dostosowuje sposób wyrażania się do zamierzonego celu wypowiedzi;
  - 8) rozróżnia synonimy, antonimy, rozumie ich funkcje w tekście i stosuje we własnych wypowiedziach.
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
  - 1) pisze poprawnie pod względem ortograficznym oraz stosuje reguły pisowni;
  - 2) poprawnie używa znaków interpunkcyjnych: kropki, przecinka, znaku zapytania, znaku wykrzyknika, cudzysłowu, dwukropka, średnika, nawiasu.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

- 9) wykorzystuje wiedzę o języku w tworzonych wypowiedziach.

Klasy VII i VIII

II. Kształcenie językowe.

2. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
  - 4) [...] poprawnie stosuje imiesłowny równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
  - 5) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
  - 3) zna sposoby wzbogacania słownictwa.
3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
  - 1) rozumie, na czym polega grzeczność językowa, i stosuje ją w wypowiedziach;
  - 3) rozumie, na czym polega błąd językowy.
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
  - 2) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
  - 4) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły *nie* z różnymi częściami mowy.

III etap edukacyjny: 4-letnie liceum ogólnokształcące oraz 5-letnie technikum

Zakres podstawowy i rozszerzony

Cele kształcenia – wymagania ogólne

II. Kształcenie językowe.

1. Pogłębianie funkcjonalnej wiedzy z zakresu nauki o języku.
2. Wzbogacanie umiejętności komunikacyjnych, stosowne wykorzystanie języka w różnych sytuacjach komunikacyjnych.
4. Świadome wykorzystanie działań językowych w formowaniu odpowiedzialności za własne zachowania językowe.
5. Uwrażliwianie na piękno mowy ojczystej, wspomaganie rozwoju kultury językowej, doskonalenie umiejętności posługiwania się poprawną polszczyzną.

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Wykorzystanie kompetencji językowych i komunikacyjnych w wypowiedziach [...] pisemnych.
5. Rozwijanie umiejętności tworzenia tekstów o wyższym stopniu złożoności.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY	ZAKRES ROZSZERZONY
I. Kształcenie językowe.	
1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:	
1) wykorzystuje wiedzę z dziedziny fleksji, słowotwórstwa, frazeologii i składni w [...] tworzeniu własnych wypowiedzi; 2) rozumie zróżnicowanie składniowe zdań wielokrotnie złożonych, [...] wykorzystuje je w budowie wypowiedzi o różnym charakterze; 3) rozpoznaje argumentacyjny charakter różnych konstrukcji składniowych [...]; wykorzystuje je w budowie własnych wypowiedzi; 4) rozumie rolę szyku wyrazów w zdaniu oraz określa rolę jego przekształceń w budowaniu znaczenia wypowiedzi.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto: rozumie proces kształtowania się systemu gramatycznego i potrafi wskazać jego elementy we fleksji, fonetyce i składni.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:	
1) rozróżnia pojęcie stylu i stylizacji, rozumie ich znaczenie w tekście; 2) rozróżnia style funkcjonalne polszczyzny oraz rozumie zasady ich stosowania; 5) zna, rozumie i funkcjonalnie wykorzystuje biblizmy, mitologizmy, sentencje, przysłowia i aforyzmy obecne w polskim dziedzictwie kulturowym; 7) rozpoznaje słownictwo o charakterze wartościującym; odróżnia słownictwo neutralne od słownictwa o zabarwieniu emocjonalnym, oficjalne od potocznego.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego [...].

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:	
4) [...] dba o jasność i precyzję komunikatu; 7) stosuje zasady etyki wypowiedzi [...]; 9) stosuje zasady etykiety językowej w wypowiedziach [...] pisemnych odpowiednie do sytuacji.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego [...].
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:	
1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły <i>nie</i> oraz partykuły <i>-bym, -byś, -by</i> z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń <i>-ji, -ii, -i</i> ; zapisu przedrostków <i>roz-, bez-, wes-, wz-, ws-</i> ; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (<i>ą, ę</i>) oraz połączeń <i>om, on, em, en</i> ; pisowni skrótów i skrótowców; 2) wykorzystuje składniowo-znaczeniowy charakter interpunkcji do uwypuklenia sensów redagowanego przez siebie tekstu.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego, a ponadto stosuje podstawowe zasady pisowni polskiej (fonetyczną, morfologiczną, historyczną, konwencjonalną) w zachowaniu poprawności zapisu wypowiedzi.
III. Tworzenie wypowiedzi.	
1. Elementy retoryki. Uczeń:	
1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi [...] pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych; 6) rozumie, na czym polega logika i konsekwencja toku rozumowania w wypowiedziach argumentacyjnych i stosuje je we własnych tekstach.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego [...].
2. Mówienie i pisanie. Uczeń:	
2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej, z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki; 4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia [...]; 11) stosuje zasady poprawności językowej i stylistycznej w tworzeniu własnego tekstu; potrafi weryfikować własne decyzje poprawnościowe; 12) wykorzystuje wiedzę o języku w pracy redakcyjnej nad tekstem własnym, dokonuje korekty tekstu własnego, stosuje kryteria poprawności językowej.	spełnia wymagania określone dla zakresu podstawowego [...].

3. Poprawność językowa w wypracowaniu maturalnym – zapisy w Informatorze

W wypracowaniu na poziomie podstawowym oraz w wypracowaniu na poziomie rozszerzonym ocena języka wypowiedzi to kryterium 4. obejmujące: 4a. Zakres i poprawność środków językowych, 4b. Poprawność ortograficzną i 4c. Poprawność interpunkcyjną. Warto podkreślić, że za język wypowiedzi, zarówno na poziomie podstawowym, jak i rozszerzonym, zdający może otrzymać maksymalnie 11 pkt, co stanowi $\approx 31\%$ punktów możliwych do uzyskania za wypracowanie,

Poniżej przedstawiono kryteria oceniania języka wypowiedzi zamieszczone w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego od roku szkolnego 2022/2023*¹.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:

- czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku polskim), czy też ograniczył się do najprostszycy środków językowych
- czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też w pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu
- ile błędów językowych, w tym – błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy

2. w odniesieniu do poprawności ortograficznej:

- ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy

3. w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:

- ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

¹ [Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu obowiązkowego od roku szkolnego 2022/2023](#) (s. 41–42).

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Aby ocenić język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Zakres środków							
		Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędów jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–14 błędów jęz.	15–17 błędów jęz.	18 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym – bogata frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. 	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne/odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste/ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo: za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający i w której znajdują się 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a – Zakres i poprawność środków językowych)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.

5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 1 błąd ortograficzny.	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Zgodnie z zasadami oceniania języka wypowiedzi w wypracowaniu na poziomie rozszerzonym w kryteriach 4a, 4b i 4c dopuszcza się mniejszą niż na poziomie podstawowym liczbę błędów. Szczegółowa informacja zamieszczona jest w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego od roku szkolnego 2022/2023*².

W przypadku uczniów, u których stwierdzono **specyficzne trudności w uczeniu się (dysleksja lub dysortografia)**, stosuje się następujące kryteria poprawności ortograficznej i interpunkcyjnej:

4b. Poprawność ortograficzna – zdający ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy ortograficzne.	2 pkt
Praca zawiera nie więcej niż 5–6 błędów ortograficznych.	1 pkt
Praca zawiera 7 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

² *Informator o egzaminie maturalnym z języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego od roku szkolnego 2022/2023* (s. 29–30).

4c. Poprawność interpunkcyjna – zdający ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 7 błędów interpunkcyjnych.	2 pkt
Praca zawiera 8–11 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 12 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Informacje o błędach uznawanych za ortograficzne w pracach zdających ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się (z dysleksją lub dysortografią)

- W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania egzaminator będzie uwzględniał następujące błędy (tzn. liczył je jako błędy ortograficzne):
  - błędy w zapisie wyrazów z u – ó, ż – rz, h – ch**
  - łamanie zasady pisania wielką literą na początku zdania.**
- W ocenie poprawności ortograficznej wypracowania egzaminator nie będzie uwzględniał innych niż wymienione w pkt 1. błędów w zapisie (tzn. nie będzie liczył ich jako błędy ortograficzne), w tym:
  - dodawania, opuszczania, przestawiania liter, sylab lub całych wyrazów**
  - mylenia liter**
    - o podobnym kształcie (*a – o, l – ł – t, n – r, m – n, u – w, e – ę, a – ą, i – j, u – y*)
    - dużych i małych (z wyjątkiem początku zdania)
    - odpowiedników głosek zbliżonych fonetycznie (*b – p, d – t, w – f, g – k, dz – c, sz – s, i – y, ę – em – en, ą – om – on, ś – ź, ć – dź*)
    - różniących się w położeniu w stosunku do osi pionowej (*p – b, d – b*) lub poziomej (*m – w, n – u, b – p, d – g, p – g*)
  - ominięcia drobnych elementów graficznych, w tym**
    - oznaczania miękkości nad literami
    - kropek (*dź, ż, i, j*)
    - „ogonków” przy literach *ą* lub *ę* i kreski (wężyka) przy literach *ó, t* lub *ł*
  - błędów dotyczących podziału wyrazu**
  - błędów dotyczących dźwięczności** (*kóska zamiast kózka, proźba zamiast prośba*)
  - błędów wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii**, np. *startóje bo startować*
  - mylenia przedrostków z przyimkami**, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie, zachwilę, napewno*
  - niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich**, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*.

Wyrazy z błędami, których nie uwzględnia się w ocenie poprawności ortograficznej, egzaminator podkreśli w wypracowaniu, a na marginesie oznaczenia tych błędów otoczy kółkiem np. ort albo o

4. Zakres środków językowych w wypracowaniu maturalnym

Jednym z kryteriów, które są brane pod uwagę w ocenie wypracowania, jest język wypowiedzi. Na liczbę uzyskanych punktów w tym kryterium wpływają zakres zastosowanych środków językowych oraz ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustala się na podstawie oceny obu tych aspektów, zgodnie z tabelą zamieszczoną w *Zasadach oceniania rozwiązań zadań*.

Zakres zastosowanych środków można – zgodnie z zasadami oceniania – podzielić na **szeroki, zadowalający** albo **wąski**.

Szeroki zakres środków

Szeroki zakres środków: w wypowiedzi zastosowano **zróżnicowaną składnię**, **zróżnicowaną leksykę**, w tym – bogatą frazeologię oraz precyzyjne słownictwo, umożliwiające pełną i swobodną realizację tematu.

W wypracowaniu występuje **zróżnicowana składnia**, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, stronę bierną, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzenie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.

W obszarze **leksyki** ten zakres przejawia się m.in.:

- w używaniu słownictwa dotyczącego pojęć abstrakcyjnych kluczowych dla rozważanego tematu oraz w formułowaniu definicji tych pojęć
- w stosowaniu sformułowań wprowadzających opinię piszącego
- we wprowadzeniu słownictwa porządkującego argumentację
- w używaniu słownictwa wprowadzającego cytaty
- w stosowaniu wyrażen komentujących tekst główny
- w wykorzystywaniu synonimów
- w używaniu czasowników w formach bezosobowych i osobowych
- w wykorzystaniu w zwrotach form modalnych czasownika
- w unikaniu kolokwializmów
- w stosowaniu właściwej terminologii.

Przykładowe wypracowanie

Temat: **Podróżowanie jako sposób na poznanie świata i samego siebie.**

Przykłady zastosowania urozmaiczonej składni w wypracowaniu

Zdanie pojedyncze

Zdanie złożone

Zdanie wielokrotnie złożone

Równoważnik zdania

Strona bierna

Zdanie pytające

Zdanie wtrącone

Wprowadzenie cytatu

Człowiek dąży do jak najlepszego poznania samego siebie. Ma w sobie również ciekawość świata, chce odkryć kierujące nim prawa i zasady jego funkcjonowania. Sposobem na poznanie otaczającego nas świata, jak i własnego wnętrza, jest podróżowanie. Podczas podróży człowiek ma okazję zobaczyć niezwykle miejsca oraz poznać ludzi o odmiennych wartościach i kulturze. Nawet otoczenie może całkowicie zmienić jego postrzeganie rzeczywistości oraz skłonić do autorefleksji.

Podróż stanowi ważny motyw w utworze Juliusza Słowackiego pt. *Kordian*. Tytułowy bohater targany wewnętrznymi rozterkami próbuje odnaleźć ideę, której mógłby się poświęcić. W tym celu udaje się w podróż po Europie. Odwiedza m.in. Londyn, Włochy oraz Rzym. Każde z odwiedzonych miejsc symbolizuje dla Kordiana pewną wartość, której przyjęcie rozważa. We Włoszech np. spotyka się z piękną dziewczyną – Wiolettą. Chcąc sprawdzić szczerą jej miłość, oświadcza jej, że jest biedny, wtedy dziewczyna porzuca go. W Rzymie doświadcza duchowego porzucenia ze strony papieża, a w Anglii – rozdźwięku między literaturą a życiem. Bohater dochodzi do wniosku, że światem rządzi pieniądź, a wszystkie piękne wartości, takie jak miłość, wiara, literatura, nie mają w życiu odzwierciedlenia.

Podróż Kordiana kończy się na górze Mount Blanc. Tam wędrowiec odkrywa z kolei prawdę o samym sobie – uświadczniając się jego lęki, niepewność, niezdecydowanie i zagubienie. Ostatecznie postanawia poświęcić się walce narodowowyzwoleńczej, która – jak się później okaże – także zakończyła się klęską bohatera.

Z doświadczeń Kordiana wyraźnie wynika, że ważną rolę w poznawaniu świata i siebie odgrywa podróż. Utwór wyraża typową dla epoki romantyzmu fascynację obcymi kulturami i podróżowaniem. Wielu artystów tego okresu chętnie udawało się na wyprawy po Europie, a nawet Azji, które często stanowiły dla nich źródło inspiracji.

Podróż pełną odkryć i spostrzeżeń na temat świata i ludzi odbył także tytułowy bohater utworu *Mały Książę*. Chłopiec opuścił swoją planetę z powodu nieporozumień z Różą. Podczas wędrówki odwiedzał różne planety, na których spotykał intrygujące go osoby, m.in. Króla, Bankiera czy Geografa. Mały Książę ze zdumieniem słuchał o ich celach i wartościach; władza czy pieniądze wydawały mu się nieistotne, a zamiłowanie do nich – śmieszne. Na Ziemi chłopiec zaprzyjaźnił się z lisem, który udzielił mu ważnej, życiowej rady – polecił patrzeć sercem. Dzięki przyjacielowi Mały Książę zrozumiał wartość, niezwykłość swojej Róży i uświadomił sobie łączącą ich miłość.

Podróż była więc dla Małego Księcia ważną lekcją. Dała mu możliwość zaobserwowania, czym w życiu kierują się ludzie, oraz przede wszystkim pozwoliła zrozumieć, co jest dla niego najważniejszą wartością.

Trudną, ale bardzo kształcącą podróż, odbył także Odyseusz, bohater *Iliady* i *Odysei* Homera. Po wojnie trojańskiej chciał wrócić do domu i rodziny, lecz los przynosił mu liczne przeszkody i niebezpieczeństwa. Tęsknota za bliskimi pozwoliła Odyseuszowi docenić wartość miłości. Gdy więc dzięki odwadze i determinacji bohater wrócił do ojczyzny i rodziny, czuł się w pełni szczęśliwy.

Podsumowując, człowiek poszukuje w życiu wartości i celu dla siebie oraz próbuje zrozumieć otaczający go świat. Poznaniu siebie i rzeczywistości służą podróże. Odwiedzane miejsca i zdobyte doświadczenia mają duży wpływ na światopogląd i postawę człowieka.

Uwaga:

Daną konstrukcję językową możemy uwzględnić przy analizie zakresu środków językowych tylko wtedy, gdy jest ona poprawna. W pracy występuje również inny niż zaznaczony różowym kolorem imiesłowowy równoważnik zdania: *Chcąc sprawdzić szczerą jej miłość, oświadcza jej, że jest biedny, wtedy dziewczyna porzuca go*. Jest on jednak niepoprawny, zatem nie może zostać uznany za spełniający kryterium zakresu środków językowych.

Wniosek:

W pracy występuje więcej niż **cztery** różne konstrukcje składniowe: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, zdanie wtrącone oraz imiesłowowy równoważnik zdania.

Przykłady zastosowania urozmaiconej leksyki w wypracowaniu

używanie słownictwa dotyczącego pojęć abstrakcyjnych
 stosowanie sformułowań wprowadzających opinię piszącego
 wprowadzenie słownictwa porządkującego argumentację
 użycie słownictwa wprowadzającego cytaty
 stosowanie wyrażen komentujących tekst główny
 wykorzystywanie synonimów

Człowiek dąży do jak najlepszego poznania samego siebie. Ma w sobie również ciekawość świata, chce odkryć kierujące nim prawa i zasady jego funkcjonowania. Sposobem na poznanie otaczającego nas świata, jak i własnego wnętrza, jest podróżowanie. Podczas podróży człowiek ma okazję zobaczyć niezwykle miejsca oraz poznać ludzi o odmiennych wartościach i kulturze. Nawet otoczenie może całkowicie zmienić jego postrzeganie rzeczywistości oraz skłonić do autorefleksji.

Podróż stanowi ważny motyw w utworze Juliusza Słowackiego pt. *Kordian*. Tytułowy bohater targany wewnętrznymi rozterkami próbuje odnaleźć ideę, której mógłby się poświęcić. W tym celu udaje się w podróż po Europie. Odwiedza m.in. Londyn, Włochy oraz Rzym. Każde z odwiedzonych miejsc symbolizuje dla Kordiana pewną wartość, której przyjęcie rozważa. We Włoszech np. spotyka się z piękną dziewczyną – Wioletką. Chcąc sprawdzić szczerą jej miłość, oświadcza jej, że jest biedny, wtedy dziewczyna porzuca go. W Rzymie doświadcza duchowego porzucenia ze strony papieża, a w Anglii – rozdzwisku między literaturą a życiem. Bohater dochodzi do wniosku, że światem rządzi pieniądź, a wszystkie piękne wartości, takie jak miłość, wiara, literatura, nie mają w życiu odzwierciedlenia.

Podróż Kordiana kończy się na górze Mount Blanc. Tam wędrowiec odkrywa z kolei prawdę o samym sobie – uwidaczniają się jego lęki, niepewność, niezdecydowanie i zagubienie. Ostatecznie postanawia poświęcić się walce narodowyzwoleńczej, która – jak się później okaże – także zakończyła się klęską bohatera.

Z doświadczeń Kordiana wyraźnie wynika, że ważną rolę w poznawaniu świata i siebie odgrywa podróż. Utwór wyraża typową dla epoki romantyzmu fascynację obcymi kulturami i podróżowaniem. Wielu artystów tego okresu chętnie udawało się na wyprawy po Europie, a nawet Azji, które często stanowiły dla nich źródło inspiracji.

Podróż pełną odkryć i spostrzeżeń na temat świata i ludzi odbył także tytułowy bohater utworu *Mały Książę*. Chłopiec opuścił swoją planetę z powodu nieporozumień z Różą. Podczas wędrówki odwiedzał różne planety, na których spotykał intrygujące go osoby, m.in. Króla, Bankiera czy

Geografa. Mały Książę ze zdumieniem słuchał o ich celach i wartościach; władza czy pieniądze wydawały mu się nieistotne, a zamiłowanie do nich – śmieszne. Na Ziemi chłopiec zaprzyjaźnił się z lisem, który udzielił mu ważnej, życiowej rady – polecił patrzeć sercem. Dzięki przyjacielowi Mały Książę zrozumiał wartość, niezwykłość swojej Róży, i uświadomił sobie łączącą ich miłość.

Podróż była więc dla Małego Księcia ważną lekcją. Dała mu możliwość zaobserwowania, czym w życiu kierują się ludzie oraz przede wszystkim pozwoliła zrozumieć, co jest dla niego najważniejszą wartością.

Trudną, ale bardzo kształcącą podróż, odbył także Odyseusz, bohater *Iliady* i *Odysei* Homera. Po wojnie trojańskiej chciał wrócić do domu i rodziny, lecz los przynosił mu liczne przeszkody i niebezpieczeństwa. Tęsknota za bliskimi pozwoliła Odyseuszowi docenić wartość miłości. Gdy więc dzięki odwadze i determinacji bohater wrócił do ojczyzny i rodziny, czuł się w pełni szczęśliwy.

Podsumowując, człowiek poszukuje w życiu wartości i celu dla siebie oraz próbuje zrozumieć otaczający go świat. Poznaniu siebie i rzeczywistości służą podróże. Odwiedzane miejsca i zdobyte doświadczenia mają duży wpływ na światopogląd i postawę człowieka.

Wniosek:

W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka: słownictwo dotyczące pojęć abstrakcyjnych, słownictwa porządkujące argumentację, wyrażenia komentujące tekst główny, synonimy.

Zadawalający zakres środków językowych

Zadawalający zakres środków: składnia i leksyka stosowne/odpowiednie do realizacji tematu, tzn. zdający w swojej wypowiedzi m.in.:

- posługuje się wyrazami zgodnie z ich znaczeniem
- sięga po typowe środki leksykalne
- dostosowuje warstwę językową do sytuacji komunikacyjnej
- używa zrozumiałych sformułowań
- zamyka myśl w obrębie wypowiedzenia
- dba o przejrzystość konstrukcji zdaniowych, unika elementów niefunkcyjnych, wywołujących wrażenie zawikości i rozwlekłości
- zachowuje składnię typową dla języka pisanego.

Wąski zakres środków językowych

Wąski zakres środków: składnia i leksyka proste/ograniczone, utrudniające realizację tematu, co przejawia się w obszarze leksyki m.in. w:

- częstym używaniu wyrazów modnych
- niefunkcyjnym wprowadzaniu do wypowiedzi kolokwializmów
- wielokrotnym wykorzystywaniu tych samych elementów leksykalnych zamiast stosowania wyrażen synonimicznych
- posługiwaniu się zaimkami zamiast uściślenia znaczeń.

W warstwie składniowej można zauważyć m.in.:

- cechy typowe dla języka mówionego, np. urwane, niepełne lub zawile konstrukcje składniowe, utrudniające zrozumienie wypowiedzi
- brak precyzji w wyrażaniu myśli
- zaburzenia w logice zdania
- tendencję do wielokrotnego powielania tych samych struktur zdaniowych.

5. Charakterystyka błędów

Zbiór błędów językowych jest ogromny. Jego najważniejsze podzbiory i zależności przedstawiono na schemacie zamieszczonym na stronie 19 tego materiału.

Klasyfikowanie błędów to umiejętność cenna, ale – w dużym stopniu – pomocnicza: ułatwia ich odróżnianie od poprawnych rozwiązań językowych, a przede wszystkim pomaga w zrozumieniu metod ukierunkowanych na ich poprawę. Jeżeli wiemy – przykładowo – że dany błąd ma naturę składniową, to szukamy innego rozwiązania składniowego, które jest zgodne z normą językową.

Nawet pod koniec trzeciego etapu edukacyjnego nie wypada oczekiwać, że uczniowie będą pisali (i mówili) całkowicie bezbłędnie. Powinni oni natomiast konsekwentnie unikać błędów powszechnie znanych i skutkujących zaburzeniami lub zakłóceniami komunikacji językowej. Nieuzasadnione odstępstwa od normy językowej przejawiają się nieporozumieniami po stronie odbiorców tekstu: doświadczają oni wtedy trudności w odczytaniu intencji nadawcy. W rezultacie pojmują ją opacznie lub niepełnie, mogą też odczytać ją – co prawda – właściwie, ale po przeznaczeniu nieproporcjonalnie długiego czasu na jej zrozumienie.

Przykładowe błędy fleksyjne³:

w cudzysłowiu *zamiast* w cudzysłowie, pomarańczem *zamiast* pomarańczę, tylni zderzak *zamiast* tylny zderzak, wziąć *zamiast* wziąść, przyszedłem *zamiast* przyszedłem, przyjacielom *zamiast* przyjaciołom

Przykładowe błędy składniowe⁴:

- Wiosna i lato *będzie* w tym roku wyjątkowo ciepłe.
zamiast
Wiosna i lato *będą* w tym roku wyjątkowo ciepłe.
- Należy regularnie używać *pastę* do zębów.
zamiast
Należy regularnie używać *pasty* do zębów.
- *Idąc* przez most, spadła mu czapka.
zamiast
Kiedy szedł przez most, spadła mu czapka.
- Opowiem wam dzisiaj o filmie, *który* nakręcił znany reżyser, *który* w młodości studiował w Polsce.
zamiast
Opowiem wam dzisiaj o filmie, *nakręconym przez* znanego reżysera, *studiującego* w młodości w Polsce.
- Są to wskazówki niezbędne *dla* wykonania tego ćwiczenia.
zamiast
Są to wskazówki niezbędne *do* wykonania tego ćwiczenia.

³ https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Ra%C5%BC%C4%85ce_b%C5%82%C4%99dy_j%C4%99zykowe_3_Fleks.pdf

⁴ https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Ra%C5%BC%C4%85ce_b%C5%82%C4%99dy_j%C4%99zykowe_2_Sk%C5%82ad.pdf

Przykładowe błędy leksykalne⁵:

adoptować strych *zamiast* **adaptować** strych, **dedykowane** stanowisko pracy *zamiast* **utworzone** stanowisko pracy, **cofać się do tyłu** *zamiast* **cofać się**, akwen **wodny** *zamiast* **akwen**, te elementy łączą się **ze sobą** *zamiast* **te elementy łączą się**, **pełnić stanowisko** dyrektora *zamiast* **pełnić funkcję** dyrektora

Przykładowe błędy frazeologiczne⁶:

pójść po **najmniejszej linii oporu** *zamiast* **pójść po linii najmniejszego oporu**, dolewać oliwy do **politycznego ognia** *zamiast* **dolewać oliwy do ognia**, mądrej głowie dość **dwa słowa** *zamiast* mądrej głowie dość **dwie słowie**

Przykładowe błędy słowotwórcze⁷:

Walczenie *zamiast* **walka**, **babciowy** *zamiast* **babciny**, **hiperkwiaciarnia** *zamiast* **duża** kwaciarnia

Przykładowe błędy ortograficzne:

napewno *zamiast* **na pewno**, wtedy **Ci** ludzie przyszli *zamiast* wtedy **ci** ludzie przyszli, **zbeszcześcić** *zamiast* **zbezczęścić**, **zasówka** *zamiast* **zasuwka**, **rządny** władzy *zamiast* **żądny** władzy

Przykładowe błędy interpunkcyjne:

- Ludzie, którzy przyszli zbyt późno___ nie dostali już biletów.
zamiast
Ludzie, którzy przyszli zbyt późno, nie dostali już biletów.
- Ponieważ byłem chory___ nie poszedłem do pracy.
zamiast
Ponieważ byłem chory, nie poszedłem do pracy.
- Liczę na wyjaśnienie, że jest to nieprawda___ i na sprostowanie w głównym wydaniu dziennika.
zamiast
Liczę na wyjaśnienie, że jest to nieprawda, i na sprostowanie w głównym wydaniu dziennika.
- Mimo, że pora była naprawdę późna, na przystanku czekało dużo osób.
zamiast
Mimo że pora była naprawdę późna, na przystanku czekało dużo osób.

⁵ https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Ra%C5%BC%C4%85ce_b%C5%82%C4%99dy_j%C4%99zykowe_1_LeksFrazSlow.pdf

⁶ https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Ra%C5%BC%C4%85ce_b%C5%82%C4%99dy_j%C4%99zykowe_1_LeksFrazSlow.pdf

⁷ https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Ra%C5%BC%C4%85ce_b%C5%82%C4%99dy_j%C4%99zykowe_1_LeksFrazSlow.pdf

Przykładowe błędy stylistyczne⁸:

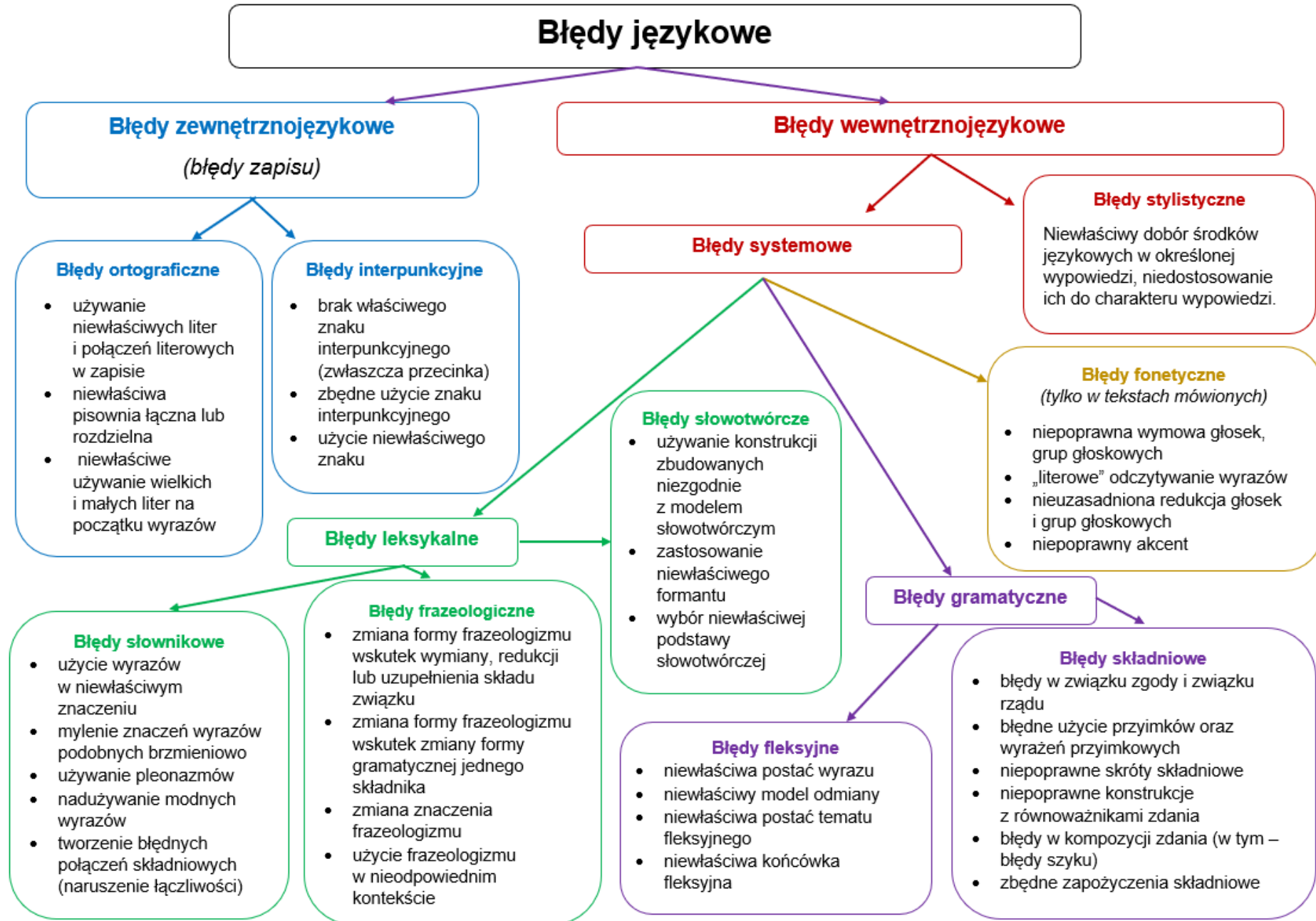
Jednym z **najfajniejszych** bohaterów literackich stworzonych przez **Henryka** jest Kmicic. Ten porywczy szlachcic często **się wkurzał z byle powodu**, ale miał dobre **serducho** i bardzo kochał swój kraj. Jego otoczenie **miało** złą opinię na jego temat, ale on to **olewał**.

zamiast

Jednym z **najciekawszych** bohaterów literackich stworzonych przez **Henryka Sienkiewicza** jest Kmicic. Ten porywczy szlachcic często **wpadał w złość**, ale miał dobre **serce** i bardzo kochał swój kraj. **W otoczeniu nie cieszył się on dobrą opinią**, ale **nie przywiązywał do tego wagi**.

---

⁸ https://cke.gov.pl/images/EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Materialy/Ra%C5%BC%C4%85ce_b%C5%82%C4%99dy_i%C4%99zykowe_4_Styl.pdf

6. Analiza poprawności językowej w wypracowaniu maturalnym

Przedstawione poniżej tabele zawierają analizę wypracowań na poziomie podstawowym pod kątem poprawności językowej. W pierwszej kolumnie umieszczono teksty wypracowań z oznaczonymi błędami językowymi. W wypracowaniach oznaczono trzy rodzaje błędów najczęściej pojawiających się w pracach maturzystów.

- **Błędy składniowe** oznaczono **kolorem czerwonym**.
- **Błędy leksykalne** oznaczono **kolorem niebieskim**.
- **Błędy stylistyczne** oznaczono **kolorem zielonym**.

W drugiej kolumnie zamieszczono wyjaśnienie dotyczące popełnionych błędów językowych, w trzeciej natomiast – propozycję poprawy oznaczonych błędów.

Uwaga: przedstawione wypracowania są oryginalnymi pracami uczniów.

Temat Miłość – inspiruje, ale czasem podcina skrzydła.		
Tekst wypracowania	Wyjaśnienie dotyczące popełnionych błędów	Propozycja poprawy
<p>Od zawsze wiadomo, że w trakcie ludzkiego życia następują momenty, gdy człowiek się zakochuje w drugiej osobie. Staje się wtedy rozkojarzony i rozmarzony, co powoduje, że potrafi zapomnieć o swoich obowiązkach lub też je lekceważyć. Cały czas rozmyśla o ukochanej osobie, co ma wpływ na życie i chociażby karierę zawodową, którą w łatwy sposób można przekreślić. Jednak są także pokusy, choćby dlatego, iż taki człowiek może zostać zainspirowany do stania się lepszą wersją samego siebie lub też bycia zmotywowanym do osiągnięcia sukcesów w pracy, szkole, kupna nowego samochodu, by pokazać się z jak najlepszej strony i zaimponować drugiej osobie, co zresztą można zauważyć w wielu przypadkach w utworach literackich, które chciałbym ukazać w mojej pracy.</p> <p>W pierwszej kolejności chciałbym przywołać historię głównego bohatera z lektury Henryka Sienkiewicza pt. „Potop”, Kmicica, który pod wpływem miłości do Oleńki zaliczył wewnętrzną przemianę, walcząc w obronie Jasnej Góry, stając się jej największym bohaterem przez fakt wyruszenia w bez mała samobójczą misję, w której to zniszczył działo Szwedów,</p>	<p>nieuzasadnione powtórzenie</p> <p>błąd składniowy w kompozycji zdania złożonego</p> <p>nadużycie konstrukcji właściwej np. stylowi urzędowemu</p> <p>rozwiniecie charakterystyczne dla języka mówionego i błędna łączliwość, błędnie użyte imiesłowowe równoważniki zdania</p>	<p>usunięcie wyrazu choćby</p> <p>zmotywowany</p> <p>zauważyć w licznych utworach literackich</p> <p>W pierwszej kolejności warto przywołać historię głównego bohatera z powieści Henryka Sienkiewicza pt. „Potop”, Kmicica, który pod wpływem miłości do Oleńki przeszedł wewnętrzną przemianę, gdy walczył w obronie Jasnej Góry. Stał się wtedy największym bohaterem tej walki, ponieważ wyruszył [...].</p>

<p>dzięki czemu obrona się powiodła. Gdyby tego było mało uratował samego króla Polski, dzięki czemu został później uhonorowany, a jego poprzednie błędy z przeszłości zostały mu wybaczone.</p> <p>Następnie chciałbym powołać się na lekturę Bolesława Prusa pt. „Lalka” w której główny bohater, jakim był Wokulski, z powodu miłości do Izabeli Łęckiej próbował za wszelką cenę jej się przypodobać i wpaść w jej łaski, kupując między innymi jej zastawę po przepłaconej cenie i robiąc wszystko, by pomóc jej rodzinie nie zbankrutować. Wokulski stawał się także ciągle coraz to bardziej znaczącą osobą, jednak Izabela za nieważne co by zrobił i tak nie darzyła go sympatią, czego nie potrafił znieść. W końcu Wokulski, uświadamiając to sobie, zaprzestał, tracąc przy tym sens życia. Zamiast się nim cieszyć wołał zmarnować je na to, co było wiadome.</p> <p>Reasumując, miłość może inspirować, zwłaszcza gdy osoba, którą darzymy uczuciem, także to odwzajemnia, tak jak np. Oleńka i Kmicic, którzy od początku darzyli się uczuciem, ale także miłość potrafi podciąć skrzydła i zniszczyć sens jej życia, gdy nie będzie odwzajemniona.</p>	<p>kolokwializm</p> <p>rozwińnięcie charakterystyczne dla języka mówionego</p> <p>niepoprawny frazeologizm, błędnie użyte imiesłowowe równoważniki zdania i błędna łączliwość leksykalna</p> <p>tautologia (ciągle coraz to bardziej)</p> <p>kolokwializm (+zaburzenie kompozycji składniowej)</p> <p>błędnie użyte imiesłowowe równoważniki zdania, błędna łączliwość składniowa</p> <p>niepotrzebne użycie zaimka</p>	<p>Uratował też samego króla Polski, dzięki czemu został później uhonorowany, a jego poprzednie błędy z przeszłości zostały mu wybaczone.</p> <p>Kolejnym utworem, który przywołam, jest „Lalka” Bolesława Prusa. Jej główny bohater, Wokulski, z powodu miłości do Izabeli Łęckiej próbował za wszelką cenę jej się przypodobać i wkraść się w jej łaski. Kupił między innymi jej zastawę po zawyżonej cenie i robił wszystko [...].</p> <p>Wokulski stawał się coraz to bardziej znaczącą osobą, jednak Izabela, niezależnie od tego, co by zrobił, i tak nie darzyła go sympatią, czego nie potrafił znieść.</p> <p>W końcu Wokulski uświadomił to sobie, zaprzestał starań, a w rezultacie stracił sens życia [...] na to, co nie mogło się ziścić.</p> <p>[...] zniszczyć sens życia [...].</p>
---	---	--

Temat Podróżowanie jako sposób na poznanie świata i samego siebie.		
Tekst wypracowania	Wyjaśnienie dotyczące popełnionych błędów	Propozycja poprawy
<p>Zwiedzanie świata jest jedynym przeżyciem pozwalającym zobaczyć prawdziwe oblicze zarówno świata jak i ludzkości. Żadna książka, film, tekst literacki, piosenka czy zdjęcie nie odda doznań, jakie czuje człowiek który zwiedza miasto, w którym nigdy nie był, a jego jedynym źródłem wiedzy jest przewodnik turystyczny, kupiony jeszcze w ojczyźnie turysty. Nie ma na świecie możliwości pocucia na własnej skórze klimatu małego węgierskiego miasteczka z widokiem na Balaton, w którym z każdej strony otacza cię lawenda, lub zwiedzanie ulic Paryża ciepłym, czerwcowym wieczorem. Przykładem poznawania tej odmiennej kultury i innego świata jest wyjazd Wokulskiego do Paryża, podczas którego odkrywa kulturę całkowicie odmienną od tej polskiej zachwyca się nią. Aby pokazać supremację podróży ważne jest powiedzenie o książce, która pokazuje całkowicie inne oblicze poznawania świata. Książka „20000 mil podmorskiej żeglugi” pokazuje historię trzech rozbitków, którzy zostają uratowani przez tajemniczego kapitana Nemo, który zabiera ich na pokład swojego niezwykłego „Nautilusa”, który pływając w głębiach oceanu, ukazuje jego największe sekrety. Jest to w połowie</p>	<p>zbędne powtórzenie</p> <p>składnia przy podmiocie szeregowym</p> <p>kompozycja zdania złożonego</p> <p>szyk</p> <p>redundancja: pleonazm (małego miasteczka)</p> <p>redundancja: pleonazm (z każdej strony otacza cię); + składnia (zaimek „który” niepoprawnie połączył zdania składowe);</p> <p>brakuje zaimka informującego, kto ogląda Paryż</p> <p>zbędne powtórzenia</p> <p>niepotrzebny wyraz obcy</p> <p>kompozycja zdania wielokrotnie złożonego</p> <p>zbędne powtórzenie; kompozycja zdania wielokrotnie złożonego (nadmiar zaimka który); błędnie użyty imiesłowny równoważnik zdania</p>	<p>...oblicze naszej planety, jak i ludzkości.</p> <p>...piosenka czy zdjęcie nie oddadzą...</p> <p>...człowiek zwiedzający miasto, w którym...</p> <p>Na świecie nie ma możliwości, by na własnej skórze poczuć klimat węgierskiego miasteczka</p> <p>przepełniony zapachem lawendy</p> <p>...do Paryża, podczas którego odkrywa on kulturę...</p> <p>Aby wykazać przewagę podróży, należy omówić książkę, która odśłania całkowicie inne oblicze poznawania świata.</p> <p>Książka „20000 mil podmorskiej żeglugi” opowiada historię trzech rozbitków uratowanych przez tajemniczego kapitana Nemo. Zabiera on ich na pokład swojego niezwykłego „Nautilusa” – okrętu podwodnego, dzięki któremu jego pasażerowie poznają największe sekrety głębi oceanu.</p>

<p>odpowiedź na pytanie czy zwiedzanie pozwala poznać świat, siebie, odpowiedź na pierwszą część pytania to „tak”.</p> <p>Rozpatrując fakty, do których można zaliczyć między innymi mnogość doświadczeń i odczuć związaną ze zwiedzaniem mogę postawić teorię, iż poznawanie rzeczywistości pozwala odnaleźć siebie. Jako dodatkowy argument przytoczę moje własne doświadczenia z odnajdowaniem siebie podczas podróży. W czasie wyjazdów bardzo dużo czasu zajmuje samo dotarcie na miejsce, co w połączeniu z moją duszą artysty daje obraz mojej zgarbionej postaci wpatrującej się przez 17 godzin bez przerwy w zmieniający się krajobraz. Sam fakt siedzenia z myślami przez długi okres czasu zmienia człowieka w małym stopniu. Zatem uważam, że odpowiedzią na drugą część pytania jest „tak”.</p>	<p>zbędne powtórzenie wyrazu</p> <p>błędnie użyty imiesłowny równoważnik zdania</p> <p>zbędne powtórzenie części wyrazowej (aliteracja: związaną – zwiedzaniem)</p> <p>błędna łączliwość leksykalna</p> <p>błędna łączliwość leksykalna (postawić teorię)</p> <p>błąd stylistyczny – niepotrzebne rozwiązanie analityczne</p> <p>pleonazm (okres czasu)</p>	<p><i>Jest to w połowie odpowiedź na pytanie, czy zwiedzanie pozwala poznać świat, siebie. Okazuje się ona twierdząca.</i></p> <p><i>Po rozpatrzeniu faktów... ...odczuć wynikających ze zwiedzania... ...mogę postawić tezę...</i></p> <p><i>Samo rozmyślanie, nawet długotrwałe... ...przez długi czas...</i></p>
--	---	---

2. W poniższych fragmentach wypracowań znajdź i zaznacz błędy składniowe, a następnie podaj propozycję poprawy każdego z nich.

Fragment nr 2

Najcenniejszą wartość życia można poznać po części także przez stratę materialną podczas wędrówki. W nawiązaniu do przypowieści biblijnej o synu marnotrawnym można dostrzec właśnie tę zależność. Tytułowy syn marnotrawny bierze od ojca część spadku i wyrusza do miasta. Szybko zostaje bez grosza przy sobie. Szybko zauważa, że bez pieniędzy nie przeżyje, podejmuje się więc karmienia trzody. Przez jego wcześniejsze błędy zniża się do poziomu jedzenia ich paszy. Wtedy zaczyna rozumieć, że nie chciał, aby tak wyglądała jego przyszłość. Wraca do ojca, który wita go z miłością. Podczas tej podróży zrozumiał, że nie był gotowy na tak duży krok. Naiwność i chęć zysku spowodowały jego porażkę. Przez wyprawę zrozumiał, że jego miejsce jest przy ojcu.

Miejsce na Twoje notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Fragment nr 3

W przypadku tytułowego bohatera, Kordiana, wyruszył on w podróż w poszukiwaniu nowego sensu życia po nieszczęśliwej miłości do starszej od siebie kobiety. W podróż wyruszył też w celu dowiedzenia się czegoś o świecie i sprawdzenia swoich przypuszczeń w praktyce. Podczas podróży we Włoszech dowiedział się, że pewna kobieta kocha jego majątek, a nie jego. W sytuacji, gdy powiedział jej o kupnie złotej podkowy dla konia, na którą przeznaczył znaczną część majątku, a potem powiedział jej, że ta podkova się zgubiła. Po tym zdarzeniu został opuszczony przez nią. Wdrapał się na szczyt Mont Blanc, skąd już chciał skoczyć w przepaść, by popełnić samobójstwo lecz wreszcie wtedy znalazł sens życia. Stała się nim dla niego walka o ojczyznę i patriotyzm. Chmura przeniosła go do Warszawy. Przykład Kordiana pokazuje, że podróż może być ważnym elementem terapii i odskoczni po nieprzyjemnym dla siebie zdarzeniu, w tym przypadku próbie samobójczej po nieszczęśliwej miłości. Znalazł swój sens życia, za którym podążał.

Miejsce na Twoje notatki

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 1

Przykładowe odpowiedzi i komentarze dla nauczyciela

1. W poniższym fragmencie wypracowania zaznaczono błędy składniowe. Podaj propozycję poprawy każdego z nich.**Fragmenc nr 1**

Pragnienie poznania siebie jest ważnym elementem życia każdej osoby. Taką chęć miał bohater utworu pt. „Kordian” Juliusza Słowackiego. Mężczyzna pragnąc odkryć, jak powinien postąpić według tamtejszej sytuacji w kraju, wyrusza we własną podróż. Podczas niej zaczyna dostrzegać, jak odzyskać dawną Polskę. Znajduje się w wielu miejscach, np. w Londynie. Natomiast ostateczną decyzję podejmuje na szczycie Mont Blanc, gdzie uświadamia sobie, że słowa to za mało, aby zmienić sytuację. Należy zacząć działać, podjąć kroki, dążąc do poprawy. Nic nie stanie się przez słowa, dlatego naród musi walczyć o swoje prawa. Kordian dzięki swojej podróży zrozumiał, że zmiana myślenia i wprowadzenie zmian przyniesie odpowiednie korzyści dla ojczyzny.

Zmiany w codzienności własnego życia także są potrzebne człowiekowi. Główny bohater utworu „Mały Książę” pragnął zmienić swoje dotychczasowe życie razem z jego ukochaną na ich planecie. Wyrusza więc w podróż, ale zanim przybędzie na Ziemię po drodze trafia na kilka innych planet. Jednak nie pozostaje na nich długo przez osoby które tam mieszkają. Po dotarciu na Ziemię, poznaje lisa, który dał mu się oswoić. Dzięki jego pomocy i rozmowom zaczyna rozumieć swój błąd. Przez swoją wyprawę zrozumiał, jakim uczuciem darzy różę. Zaczyna za nią tęsknić i pojmuje, czym jest miłość – zmienia wcześniejsze myślenie. Poznawanie świata i innych pomaga dostrzec wartości, które są najcenniejsze w życiu.

- *Mężczyzna pragnąc odkryć, jak powinien postąpić według tamtejszej sytuacji w kraju, wyrusza we własną podróż.*
Propozycja poprawy: *Mężczyzna pragnie odkryć, jak powinien postąpić w obliczu ówczesnej sytuacji w kraju, więc wyrusza we własną podróż.*
Komentarz: Błąd polega na niewłaściwej kompozycji zdania, dodatkowo błąd leksykalny; błędnie użyty imiesłowy równoważnik zdania (czynności nie są równoczesne ani porównywalne pod względem trwania).
- *Należy zacząć działać, podjąć kroki, dążąc do poprawy.*
Propozycja poprawy: *Należy zacząć działać, podjąć kroki z myślą o dążeniu do poprawy.*
Komentarz: W wypowiedzeniu został błędnie użyty imiesłowy równoważnik zdania (czynności nie są równoczesne ani porównywalne pod względem trwania).
- *Nic nie stanie się przez słowa, dlatego naród musi walczyć o swoje prawa.*
Propozycja poprawy: *Nic nie stanie się za pośrednictwem słów, dlatego naród musi walczyć o swoje prawa.*
Komentarz: Błąd polega na niewłaściwej kompozycji zdania.

- *Kordian dzięki swojej podróży zrozumiał, że zmiana myślenia i wprowadzenie zmian przyniesie odpowiednie korzyści dla ojczyzny.*
Propozycja poprawy: *Kordian dzięki swojej podróży zrozumiał, że zmiana myślenia i wprowadzenie zmian przyniosą odpowiednie korzyści dla ojczyzny.*
Komentarz: W wypowiedzeniu popełniono błąd w składni zgody przy podmiocie szeregowym: konieczna staje się forma liczby mnogiej orzeczenia.
- *Główny bohater utworu „Mały Książę” pragnął zmienić swoje dotychczasowe życie razem z jego ukochaną na ich planecie.*
Propozycja poprawy: *Główny bohater utworu „Mały Książę” pragnął zmienić dotychczasowe życie własne i swojej ukochanej.*
Komentarz: Błąd polega na niejednoznaczności zdania.
- *Jednak nie pozostaje na nich długo przez osoby które tam mieszkają.*
Propozycja poprawy: *Jednak nie pozostaje na nich długo, a to za sprawą osób, które tam mieszkają.*
Komentarz: W wypowiedzeniu użyto nieodpowiedniego przyimka.
- *Dzięki jego pomocy i rozmowom zaczyna rozumieć swój błąd.*
Propozycja poprawy: *Dzięki jego pomocy i rozmowom z nim zaczyna rozumieć swój błąd.*
Komentarz: W wypowiedzeniu pojawił się błędny skrót składniowy: trzeba wypełnić jeszcze jedną pozycję składniową (po wyrazie *rozmowom* należy dodać informację, z kim przeprowadzono te rozmowy).
- *Przez swoją wyprawę zrozumiał, jakim uczuciem darzy różę.*
Propozycja poprawy: *W rezultacie swojej wyprawy zrozumiał, jakim uczuciem darzy różę.*
Komentarz: W wypowiedzeniu popełniono błąd w użyciu przyimka.

2. W poniższych fragmentach wypracowań znajdź i zaznacz błędy składniowe, a następnie podaj propozycję poprawy każdego z nich.

Fragment nr 2

Najcenniejszą wartość życia można poznać po części także przez stratę materialną podczas wędrówki. W nawiązaniu do przypowieści biblijnej o synu marnotrawnym można dostrzec właśnie tę zależność. Tytułowy syn marnotrawny bierze od ojca część spadku i wyrusza do miasta. Szybko zostaje bez grosza przy sobie. Szybko zauważa, że bez pieniędzy nie przeżyje, podejmuje się więc karmienia trzody. Przez jego wcześniejsze błędy zniża się do poziomu jedzenia ich paszy. Wtedy zaczyna rozumieć, że nie chciał, aby tak wyglądała jego przyszłość. Wraca do ojca, który wita go z miłością. Podczas tej podróży zrozumiał, że nie był gotowy na tak duży krok. Naiwność i chęć zysku spowodowały jego porażkę. Przez wyprawę zrozumiał, że jego miejsce jest przy ojcu.

- *Najcenniejszą wartość życia można poznać po części także przez stratę materialną podczas wędrówki.*
Propozycja poprawy: *Najcenniejszą wartość życia można poznać po części także w wyniku straty materialnej podczas wędrówki.*
Komentarz: W wypowiedzeniu użyto niewłaściwego przyimka.

- *Przez jego wcześniejsze błędy zniża się do poziomu jedzenia ich paszy.*
Propozycja poprawy: *Przez swoje wcześniejsze błędy zniża się do poziomu jedzenia ich paszy.*
Komentarz: W wypowiedzeniu doszło do błędnego użycia zaimka dzierżawczego (który zarazem powinien być zwrotny).
- *Przez wyprawę zrozumiał, że jego miejsce jest przy ojcu.*
Propozycja poprawy: *Dzięki wyprawie zrozumiał, że jego miejsce jest przy ojcu.*
Komentarz: W wypowiedzeniu wykorzystano nieodpowiedni przyimek.

Fragment nr 3

W przypadku tytułowego bohatera, Kordiana, wyruszył on w podróż w poszukiwaniu nowego sensu życia po nieszczęśliwej miłości do starszej od siebie kobiety. W podróż wyruszył też w celu dowiedzenia się czegoś o świecie i sprawdzenia swoich przypuszczeń w praktyce. Podczas podróży we Włoszech dowiedział się, że pewna kobieta kocha jego majątek, a nie jego. W sytuacji, gdy powiedział jej o kupnie złotej podkowy dla konia, na którą przeznaczył znaczną część majątku, a potem powiedział jej, że ta podkowa się zgubiła. Po tym zdarzeniu został opuszczony przez nią. Wdrapał się na szczyt Mont Blanc, skąd już chciał skoczyć w przepaść, by popełnić samobójstwo lecz wreszcie wtedy znalazł sens życia. Stała się nim dla niego walka o ojczyznę i patriotyzm. Chmura przeniosła go do Warszawy. Przykład Kordiana pokazuje, że podróż może być ważnym elementem terapii i odskoczni po nieprzyjemnym dla siebie zdarzeniu, w tym przypadku próbie samobójczej po nieszczęśliwej miłości. Znalazł swój sens życia, za którym podążał.

- *W przypadku tytułowego bohatera, Kordiana wyruszył on w podróż w poszukiwaniu nowego sensu życia po nieszczęśliwej miłości do starszej od siebie kobiety.*
Propozycja poprawy: *Tytułowy bohater, Kordian, wyruszył w podróż w poszukiwaniu nowego sensu życia po nieszczęśliwej miłości do starszej od siebie kobiety.*
Komentarz: W wypowiedzeniu błąd składniowy polega na zaburzonej spójności w początkowym fragmencie: nieodpowiednio wprowadzono podmiot wyrażony zaimkiem.
- *Po tym zdarzeniu został opuszczony przez nią.*
Propozycja poprawy: *Po tym zdarzeniu kobieta go opuściła.*
Komentarz: Błąd polega na niepotrzebnym użyciu strony biernej i na ustawieniu zaimka jednosylabowego tuż przed kropką.
- *Stała się nim dla niego walka o ojczyznę i patriotyzm.*
Propozycja poprawy: *Stały się nim dla niego walka o ojczyznę i patriotyzm.*
Komentarz: W wypowiedzeniu widzimy błąd w składni zgody, ponieważ taki podmiot szeregowy, złożony z rzeczowników różnorodnych, wymaga formy orzeczenia w liczbie mnogiej.

- *Przykład Kordiana pokazuje, że podróż może być ważnym elementem terapii i odskoczni po nieprzyjemnym dla siebie zdarzeniu, w tym przypadku próbie samobójczej po nieszczęśliwej miłości.*

Propozycja poprawy: *Przykład Kordiana pokazuje, że podróż może być ważnym elementem terapii i odskocznią po nieprzyjemnym zdarzeniu, w tym przypadku próbie samobójczej po nieszczęśliwej miłości.*

Komentarz: Błąd polega na niewłaściwym użyciu zaimka zwrotnego „się” i na nieodpowiednim zestawieniu form rzeczownikowych „terapia” oraz „odskocznia” z wykorzystaniem spójnika łącznego *i*.

- *Znalazł swój sens życia, za którym podążał.*

Propozycja poprawy: *Znalazł swój sens życia, za czym podążał.*

Komentarz: W wypowiedzeniu popełniono błąd w składni zgody i zarazem niepoprawnie wprowadzono zdanie podrzędne: zaimek *który* odnosi się do niewłaściwego rzeczownika.

Ćwiczenie 2

Zestaw dla ucznia

1. W poniższym fragmencie wypracowania zaznaczono błędy leksykalne. Podaj propozycję poprawy każdego z nich.

Fragment nr 1

Nie zawsze jednak miłość prowadzi do skrajnie nierozsądnych decyzji. Przykładem może być Stanisław Wokulski, który z miłości do Izabeli Łęckiej postanawia zarobić majątek, aby jego ukochana, która pochodziła z zamożnej rodziny, mogła się w nim zakochać. W krótkim czasie posiadł tyle pieniędzy, ile mało kto był w stanie uzyskać w ciągu całego swojego życia.

Miłość w życiu człowieka potrafi naprawdę wiele zadziałać. To właśnie dzięki jej istnieniu do ojczyzny, Polacy nigdy się nie poddali i walczyli o swój kraj. Choć wiele ich różniło i nie zawsze byli w stanie się między sobą porozumieć, to właśnie to uczucie sprawiło, że połączyli oni sily i moce i odzyskali niepodległość.

Miejsce na Twoje notatki

.....

.....

.....

.....

2. W poniższych fragmentach wypracowań znajdź i zaznacz błędy leksykalne, a następnie podaj propozycję poprawy każdego z nich.

Fragment nr 2

W utworze Bolesława Prusa „Lalka” główny bohater zakochuje się w Izabeli Łęckiej. Stanisław Wokulski staje się bardzo zmotywowany, osiąga swoje cele jeden po drugim. Po pewnym czasie staje się on dość zamożny i dość uznawany. Jednak dla Izabeli to za mało. Jej wymagania są wysokie, w dodatku flirtuje z innymi, co sprawia, że potencjał Stacha zostaje złamany – miłość podcięła mu metaforyczne skrzydła. Nie wiemy, co się dzieje z naszym bohaterem w dalszych losach, wyjeżdża on prawdopodobnie, a po sobie zostawia testament. Miłość pomogła Stachowi wzbic się na szczyty, ale potrafiła też podciąć mu skrzydła, zrzucając go na samo dno.

Miejsce na Twoje notatki

.....

.....

.....

.....

Fragment nr 3

Podróże towarzyszą ludziom już od wielu wieków. Początkowo były to wyprawy w celu odnalezienia pożywienia czy miejsca do osiedlenia. Z czasem jednak, gdy cywilizacja się rozwinęła ludzie zaczęli traktować je jako formę rozrywki. Wielu decydowało się też na podróż, by zaczerpnąć inspiracji. Od zawsze wiadomo bowiem, że podróże potrafią wykształcić człowieka. W literaturze wątek wyjazdu w daleką podróż i przebycia przemiany od wielu pokoleń ma swoje miejsce i często nawet jedynie czytając o tym, mamy wiele refleksji dotyczących tego, jakimi jesteśmy ludźmi.

Juliusz Słowacki w utworze „Kordian” przedstawia nam tytułowego bohatera, jako tego zagubionego, przeżywającego kryzys młodego wieku, który nawet podejmuje się próby samobójczej. Jest on w tym czasie nieszczęśliwie zakochany, stracił niedawno przyjaciela i decyduje się na wyruszenie w podróż, która ma mu pomóc zdobyć jakiś cel w życiu.

Miejsce na Twoje notatki

.....

.....

.....

.....

Ćwiczenie 2

Przykładowe odpowiedzi i komentarze dla nauczyciela

1. W poniższym fragmencie wypracowania zaznaczono błędy leksykalne. Podaj propozycję poprawy każdego z nich.

Fragment nr 1

Nie zawsze jednak miłość prowadzi do skrajnie nierozsądnych decyzji. Przykładem może być Stanisław Wokulski, który z miłości do Izabeli Łęckiej postanawia zarobić majątek, aby jego ukochana, która pochodziła z zamożnej rodziny, mogła się w nim zakochać. W krótkim czasie posiadł tyle pieniędzy, ile mało kto był w stanie uzyskać w ciągu całego swojego życia.

Miłość w życiu człowieka potrafi naprawdę wiele zadziałać. To właśnie dzięki jej istnieniu do ojczyzny, Polacy nigdy się nie poddali i walczyli o swój kraj. Choć wiele ich różniło i nie zawsze byli w stanie się między sobą porozumieć, to właśnie to uczucie sprawiło, że połączyli oni siły i moce i odzyskali niepodległość.

- W krótkim czasie posiadł tyle pieniędzy, ile mało kto był w stanie uzyskać w ciągu całego swojego życia.
Propozycja poprawy: W krótkim czasie zarobił tyle pieniędzy, ile mało kto był w stanie zdobyć w ciągu całego swojego życia.
Komentarz: W wypowiedzeniu podkreślone błędy dotyczą łączliwości leksykalnej.
- Miłość w życiu człowieka potrafi naprawdę wiele zadziałać.
Propozycja poprawy: Miłość w życiu człowieka potrafi naprawdę dużo zdziałać.
Komentarz: Użyte w wypowiedzeniu sformułowanie wiele zadziałać to przykład nie najlepszej łączliwości leksykalnej: wybrano nieodpowiedni przysłówek (zamiast dużo uczeń wybrał wiele) i przedrostek niewłaściwie modyfikujący znaczenie czasownika (zadziałać).
- To właśnie dzięki jej istnieniu do ojczyzny Polacy nigdy się nie poddali i walczyli o swój kraj.
Propozycja poprawy: To właśnie za sprawą miłości do ojczyzny Polacy nigdy się nie poddali i walczyli o swój kraj.
Komentarz: W wypowiedzeniu uczeń chciał uniknąć powtórzenia wyrazu miłość, więc użył zaimka jej, co doprowadziło do powstania błędu.
- Choć wiele ich różniło i nie zawsze byli w stanie się między sobą dogadać, to właśnie to uczucie sprawiło, że połączyli oni siły i moce i odzyskali niepodległość.
Propozycja poprawy: Choć wiele ich różniło i nie zawsze byli w stanie się ze sobą porozumieć, to właśnie to uczucie sprawiło, że połączyli oni siły i odzyskali niepodległość.
Komentarz: W wypowiedzeniu pojawiła się tautologia, czyli powtórzenie tych samych treści przez wyrazy tworzące szereg. Wystarczyło użyć tylko wyrazu siły.

2. W poniższych fragmentach wypracowań znajdź i zaznacz błędy leksykalne, a następnie podaj propozycję poprawy każdego z nich.

Fragmenc nr 2

W utworze Bolesława Prusa „Lalka” główny bohater zakochuje się w Izabeli Łęckiej. Stanisław Wokulski staje się bardzo zmotywowany, osiąga swoje cele jeden po drugim. Po pewnym czasie staje się on dość zamożny i dość uznawany. Jednak dla Izabeli to za mało. Jej wymagania są wysokie, w dodatku flirtuje z innymi, co sprawia, że potencjał Stacha zostaje złamany – miłość podcięła mu metaforyczne skrzydła. Nie wiemy, co się dzieje z naszym bohaterem w dalszych losach, wyjeżdża on prawdopodobnie, a po sobie zostawia testament. Miłość pomogła Stachowi wzbic się na szczyty, ale potrafiła też podciąć mu skrzydła, zrzucając go na samo dno.

- Po pewnym czasie staje się on dość zamożny i dość uznawany.
Propozycja poprawy: Po pewnym czasie bardzo się wzbogaca i zdobywa uznanie.
Komentarz: W wypowiedzeniu pierwszy podkreślony błąd dotyczy nieuzasadnionego powtórzenia czasownika *staje się*, drugi dotyczy łączliwości leksykalnej.
- Jej wymagania są wysokie, w dodatku flirtuje z innymi, co sprawia, że potencjał Stacha zostaje złamany – miłość podcięła mu metaforyczne skrzydła.
Propozycja poprawy: Jej wymagania są wysokie, w dodatku flirtuje z innymi, co sprawia, że potencjał Stacha zostaje zaprzepaszczony – miłość podcięła mu skrzydła.
Komentarz: Użyte w wypowiedzeniu sformułowanie: *potencjał Stacha zostaje złamany*, to przykład zaburzonej łączliwości, a sformułowanie: *miłość podcięła mu metaforyczne skrzydła*, to przykład błędu frazeologicznego, polegającego na niepotrzebnym podkreśleniu metaforyczności całego związku.
- Nie wiemy, co się dzieje z naszym bohaterem w dalszych losach, wyjeżdża on prawdopodobnie, a po sobie zostawia testament.
Propozycja poprawy: Nie wiemy, co się dalej dzieje z naszym bohaterem, wyjeżdża on prawdopodobnie, a po sobie zostawia testament.
Komentarz: Błąd polega na niepotrzebnym pomieszaniu frazeologizmów: *co dalej dzieje się z kimś, dalsze losy kogoś*.

Fragment nr 3

Podróże towarzyszą ludziom już od wielu wieków. Początkowo były to wyprawy w celu odnalezienia pożywienia czy miejsca do osiedlenia. Z czasem jednak, gdy cywilizacja się rozwinęła ludzie zaczęli traktować je jako formę rozrywki. Wielu decydowało się też na podróż, by zaczepnąć inspiracji. Od zawsze wiadomo bowiem, że podróże potrafią wykształcić człowieka. W literaturze wątek wyjazdu w daleką podróż i przebycia przemiany od wielu pokoleń ma swoje miejsce i często nawet jedynie czytając o tym, mamy wiele refleksji dotyczących tego, jakimi jesteśmy ludźmi.

Juliusz Słowacki w utworze „Kordian” przedstawia nam tytułowego bohatera, jako tego zagubionego, przeżywającego kryzys młodego wieku, który nawet podejmuje się próby samobójczej. Jest on w tym czasie nieszczęśliwie zakochany, stracił niedawno przyjaciela i decyduje się na wyruszenie w podróż, która ma mu pomóc zdobyć jakiś cel w życiu.

- *Wielu decydowało się też na podróż, by zaczepnąć inspiracji.*
Propozycja poprawy: *Wielu decydowało się też na podróż, by znaleźć inspirację.*
Komentarz: W wypowiedzeniu pojawił się błąd dotyczący łączliwości leksykalnej.
- *Od zawsze wiadomo bowiem, że podróże potrafią wykształcić człowieka.*
Propozycja poprawy: *Od zawsze wiadomo bowiem, że podróże kształcą człowieka.*
Komentarz: Błąd polega na niewłaściwym użyciu związku frazeologicznego.
- *W literaturze wątek wyjazdu w daleką podróż i przebycia przemiany od wielu pokoleń ma swoje miejsce i często nawet jedynie czytając o tym, mamy wiele refleksji dotyczących tego, jakimi jesteśmy ludźmi.*
Propozycja poprawy: *W literaturze wątek wyjazdu w daleką podróż i przejścia przemiany od wielu pokoleń ma swoje miejsce i często nawet gdy czytamy na ten temat, towarzyszą nam refleksje dotyczące tego, jakimi jesteśmy ludźmi.*
Komentarz: W wypowiedzeniu dwa błędy dotyczą łączliwości leksykalnej (*przejść przemianę*, a nie – *przebyć przemianę*, oraz *towarzyszą nam refleksje, snujemy refleksje*, a nie – *mamy wiele refleksji*). Ponadto popełniono również istotny błąd składniowy: niepoprawny okazuje się imiesłowowy równoważnik zdania, skoro czynności, o których mowa, nie są równoczesne ani porównywalne pod względem trwania, a niejedna wersja zastępcza grozi złamaniem zasady tożsamości podmiotów. Część pierwsza kolejnego ćwiczenia dotyczy właśnie tej problematyki.

Ćwiczenie 3
Zestaw dla ucznia

1. Wyjaśnij, na czym polegają błędy w użyciu imiesłowowych równoważników zdania. Popraw te błędy.

Wypowiedzenie 1.:

Zostawił rodzinę i pojechał walczyć za ojczyznę, zostając wielkim mistrzem.

Wyjaśnienie: .....

Propozycja poprawy:

Wypowiedzenie 2.:

Przewidując sukces rynkowy, te rozwiązania miały się przyczynić do poprawy sytuacji ekonomicznej klientów.

Wyjaśnienie: .....

Propozycja poprawy:

Wypowiedzenie 3.:

Zatrzymując się przed wystawą, próbowała odczytać cenę sukienki.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....
.....

Wypowiedzenie 4.:

Będąc na studiach, została wybrana do zarządu organizacji studenckiej.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....
.....

Wypowiedzenie 5.:

Oglądając stare zdjęcia, przypominają mi się nasze wakacje w Bieszczadach.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....
.....

Wypowiedzenie 6.:

Możesz wypróbować kosiarkę naszej firmy, korzystając z jednorazowej zniżki.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 7.:

Nasz zespół przeprowadził takie badania, osiągając świetne rezultaty.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 8.:

Udzielając wywiadu, była pytana o swoje prywatne życie.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....
.....

2. Popraw błędy zawarte w podanych wypowiedzeniach.

Wypowiedzenie 1.:

Sześć osób przeżyło katastrofę samolotu, który rozbił się nad wyspą, i znajduje się obecnie w szpitalu.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 2.:

Ogromny samochód zasłaniał budynek.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 3.:

Holenderska szkoła ma swoje trwałe miejsce w historii światowego malarstwa.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 4.:

Brunatne niedźwiedzie od dawna zamieszkują ten region.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 5.:

Groźne burze zastępują poranne mgły.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

**3. W podanych wypowiedzeniach użyto niewłaściwych przyimków i spójników.
Zastąp je poprawnymi odpowiednikami.**

Wypowiedzenie 1.:

Przy tej pogodzie akcja ratunkowa jest bardzo utrudniona.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 2.:

Rosnący popyt ze strony Chin może uratować europejską gospodarkę.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 3.:

Palenie tytoniu jest zagrożeniem dla zdrowia ludzi.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 4.:

W bibliotece rodziców znalazłem nie tylko tę powieść, ale inne książki pisarza.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 5.:

Ze zgłoszenia, jakie dotarło na policję, wynika, że dziewczynka przechodząca po pasach została potrącona przez ruszające auto.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 6.:

Przy takich warunkach wyjście w góry będzie dość ryzykowne.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

4. Popraw błędy frazeologiczne w poniższych wypowiedzeniach.

Wypowiedzenie 1.:

W tych zawodach odniósł dotkliwą porażkę.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 2.:

Energiczny człowiek chwycił sprawy w swoje ręce i nie czeka, aż go ktoś wyręczy.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 3.:

Nie przywiązywała uwagi do drobiazgów.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 4.:

Historyczna chwila wybiła.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 5.:

On był tylko trybikiem w tej mętnej grze.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 6.:

Drobni przestępcy czuli się w tym mieście jak ryby w mętnej wodzie.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 7.:

Jako triumfator tego wielkiego wyścigu wrócił na tarczy do kraju.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 8.:

Ten wynik zawodniczki przewyższył nasze najśmielsze oczekiwania.

Propozycja poprawy:

.....
.....
.....

Ćwiczenie 3

Przykładowe odpowiedzi i komentarze dla nauczyciela

1. Wyjaśnij, na czym polegają błędy w użyciu imiesłowowych równoważników zdania. Popraw te błędy.

Komentarz

Użycie imiesłowowego równoważnika zdania opiera się na kilka zasadach. Po pierwsze – podmiot zdania nadrzędnego (przeważnie wyrażony wprost) i podmiot równoważnika (zawsze domyślny) muszą być tożsame, czyli te same, np. *Idąc ulicą, śpiewałem piosenkę*. Z zasadą tożsamości podmiotów wiąże się też zalecenie niestosowania strony biernej w zdaniu nadrzędnym.

Po drugie – czynność wyrażona w zdaniu nadrzędnym i czynność wyrażona imiesłowem przysłówkowym współczesnym powinny odbywać się równocześnie, i to w czasie porównywalnym. W wypowiedzeniu: *Idąc ulicą, śpiewałem piosenkę*, obie czynności odbywają się w tym samym czasie.

Z tego wynika, że imiesłowowy równoważnik zdania może poprawnie pełnić funkcję zdania podrzędnego okolicznikowego czasu (najczęściej) lub okolicznikowego sposobu. Wypowiedzenie: *Idąc ulicą, śpiewałem piosenkę*, można przekształcić zatem na wypowiedzenie: *Kiedy szedłem ulicą, śpiewałem piosenkę*.

Wypowiedzenie 1.:

Zostawił rodzinę i pojechał walczyć za ojczyznę, zostając wielkim mistrzem.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności czasu.

Propozycja poprawy:

Zostawił rodzinę i pojechał walczyć za ojczyznę. Po pewnym czasie został wielkim mistrzem.

Wypowiedzenie 2.:

Przewidując sukces rynkowy, te rozwiązania miały się przyczynić do poprawy sytuacji ekonomicznej klientów.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności podmiotu.

Propozycja poprawy:

W przewidywaniu sukcesu rynkowego założono, że te rozwiązania miały się przyczynić do poprawy sytuacji ekonomicznej klientów.

Wypowiedzenie 3.:

Zatrzymując się przed wystawą, próbowała odczytać cenę sukienki.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności czasu.

Propozycja poprawy:

Zatrzymała się przed wystawą i próbowała odczytać cenę sukienki.

Wypowiedzenie 4.:

Będąc na studiach, została wybrana do zarządu organizacji studenckiej.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności czasu.

Propozycja poprawy:

Kiedy była na studiach, została wybrana do zarządu organizacji studenckiej.

Wypowiedzenie 5.:

Oglądając stare zdjęcia, przypominają mi się nasze wakacje w Bieszczadach.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności podmiotu.

Propozycja poprawy:

Gdy oglądam stare zdjęcia, przypominają mi się nasze wakacje w Bieszczadach.

Wypowiedzenie 6.:

Możesz wypróbować kosiarkę naszej firmy, korzystając z jednorazowej zniżki.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności czasu.

Propozycja poprawy:

Skorzystaj z jednorazowej zniżki, kup kosiarkę naszej firmy i ją wypróbuj.

Wypowiedzenie 7.:

Nasz zespół przeprowadził takie badania, osiągając świetne rezultaty.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności czasu.

Propozycja poprawy:

Nasz zespół przeprowadził takie badania i osiągnął świetne rezultaty.

Wypowiedzenie 8.:

Udzielając wywiadu, była pytana o swoje prywatne życie.

Wyjaśnienie: naruszona została zasada jedności podmiotu.

Propozycja poprawy:

Podczas wywiadu była pytana o swoje prywatne życie.

2. Popraw błędy zawarte w podanych wypowiedzeniach.

Komentarz

Przydawka określająca indywidualne cechy osoby lub przedmiotu powinna się znajdować przed rzeczownikiem, np. *myślący człowiek, mały niedźwiedź*. Przydawka gatunkująca powinna być umieszczona po rzeczowniku, np. *niedźwiedź brunatny, owczarek belgijski*. Wyrażenie *belgijski owczarek niemiecki* oznacza zatem psa rasy owczarek niemiecki pochodzącego z Belgii. *Aktor komiczny* to określenie specjalizacji zawodowej aktora, a *komiczny aktor* to określenie aktora, który wywołuje wrażenie komiczne (niekonieczne intencjonalnie), czyli po prostu jest śmieszny.

Wypowiedzenie 1.:

Sześć osób przeżyło katastrofę samolotu, który rozbił się nad wyspą, i znajduje się obecnie w szpitalu.

Propozycja poprawy:

Katastrofę samolotu, który rozbił się nad wyspą, przeżyło sześć osób. Obecnie znajdują się one w szpitalu.

Wypowiedzenie 2.:

Ogromny samochód zasłaniał budynek.

Propozycja poprawy:

Uwaga: Wypowiedzenie jest dwuznaczne. Nie wiadomo, co zasłaniało, a co zostało zasłonięte. Możliwe są dwa warianty odpowiedzi:

Budynek został zasłonięty przez ogromny samochód

albo

Ogromny samochód został zasłonięty przez budynek.

Wypowiedzenie 3.:

Holenderska szkoła ma swoje trwałe miejsce w historii światowego malarstwa.

Propozycja poprawy:

Szkoła holenderska ma swoje trwałe miejsce w historii światowego malarstwa.

Wypowiedzenie 4.:

Brunatne niedźwiedzie od dawna zamieszkują ten region.

Propozycja poprawy:

Niedźwiedzie brunatne od dawna zamieszkują ten region.

Wypowiedzenie 5.:

Groźne burze zastępują poranne mgły.

Propozycja poprawy:

Uwaga: wypowiedzenie jest dwuznaczne, podobnie jak wypowiedzenie 2.

Groźne burze zanikają, a pojawiają się poranne mgły.

**3. W podanych wypowiedzeniach użyto niewłaściwych przyimków i spójników.
Zastąp je poprawnymi odpowiednikami.**

Wypowiedzenie 1.:

Przy tej pogodzie akcja ratunkowa jest bardzo utrudniona.

Propozycja poprawy:

W taką pogodę akcja ratunkowa jest bardzo utrudniona (nadużywany przyimek przy).

Wypowiedzenie 2.:

Rosnący popyt ze strony Chin może uratować europejską gospodarkę.

Propozycja poprawy:

Rosnący popyt Chin może uratować europejską gospodarkę (popyt czy?).

Wypowiedzenie 3.:

Palenie tytoniu jest zagrożeniem dla zdrowia ludzi.

Propozycja poprawy:

Palenie tytoniu jest zagrożeniem zdrowia ludzi (nadużywany przyimek dla, coś jest zagrożeniem czegoś).

Wypowiedzenie 4.:

W bibliotece rodziców znalazłem nie tylko tę powieść, ale inne książki pisarza.

Propozycja poprawy:

W bibliotece rodziców znalazłem nie tylko tę powieść, lecz także inne książki pisarza (najstaranniejsza postać tego wieloelementowego spójnika to nie tylko, lecz także).

Wypowiedzenie 5.:

Ze zgłoszenia, jakie dotarło na policję, wynika, że dziewczynka przechodząca po pasach została potrącona przez ruszające auto.

Propozycja poprawy:

Ze zgłoszenia, które dotarło na policję, wynika, że dziewczynka przechodząca po pasach została potrącona przez ruszające auto (zaimek który przydaje się, gdy wskazujemy, czyli odróżniamy od innych, a zaimek jaki – gdy opisujemy, czyli podajemy cechy).

Wypowiedzenie 6.:

Przy takich warunkach wyjście w góry będzie dość ryzykowne.

Propozycja poprawy:

W takich warunkach wyjście w góry będzie dość ryzykowne (nadużywany przyimek przy).

4. Popraw błędy frazeologiczne w poniższych wypowiedzeniach.

Wypowiedzenie 1.:

W tych zawodach odniósł dotkliwą porażkę.

Propozycja poprawy:

W tych zawodach poniósł dotkliwą porażkę (odnosi się coś pozytywnego, np. sukces).

Wypowiedzenie 2.:

Energiczny człowiek chwyta sprawy w swoje ręce i nie czeka, aż go ktoś wyręczy.

Propozycja poprawy:

Energiczny człowiek bierze sprawy w swoje ręce i nie czeka, aż go ktoś wyręczy (potrzebna odpowiednia forma osobowa czasownik wziąć)

Wypowiedzenie 3.:

Nie przywiązywała uwagi do drobiazów.

Propozycja poprawy:

Nie przywiązywała wagi do drobiazów (przywiązywać wagę, a nie – uwagę)

Wypowiedzenie 4.:

Historyczna chwila wybiła.

Propozycja poprawy:

Wybiła historyczna godzina (nie – chwila)

Wypowiedzenie 5.:

On był tylko trybikiem w tej mętnej grze.

Propozycja poprawy:

Był trybikiem w maszynie albo pionkiem w grze (pomieszano składniki bliskoznaczących związków frazeologicznych)

Wypowiedzenie 6.:

Drobni przestępcy czuli się w tym mieście jak ryby w mętnej wodzie.

Propozycja poprawy:

Drobni przestępcy czuli się jak ryba w wodzie albo łowili ryby w mętnej wodzie (pomieszano składniki bliskoznaczących związków frazeologicznych)

Wypowiedzenie 7.:

Jako triumfator tego wielkiego wyścigu wrócił na tarczy do kraju.

Propozycja poprawy:

Jako triumfator tego wielkiego wyścigu wrócił z tarczą do kraju (wrócić na tarczy znaczy 'zostać pokonanym', dosłownie: 'być zabitym i niesionym na tarczy')

Wypowiedzenie 8.:

Ten wynik zawodniczki przewyższył nasze najśmielsze oczekiwania.

Propozycja poprawy:

Ten wynik zawodniczki przeszedł nasze najśmielsze oczekiwania (to połączenie utrwaliło się z czasownikiem przejść).

Ćwiczenie 5
Zestaw dla ucznia

W każdym z poniższych wypowiedzeń znajduje się co najmniej jeden błąd interpunkcyjny. Znajdź wszystkie takie błędy i wyjaśnij, na czym polegają. Przepisz każde wypowiedzenie i zastosuj poprawną interpunkcję.

Wypowiedzenie 1.:

Artur podejmował nierozsądne nieprzemyślane decyzje.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 2.:

Andrzej Kmicic z początku był awanturnikiem skrzywdził wielu ludzi a potem przeszedł przemianę i się zrehabilitował.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....
.....
.....

Wypowiedzenie 3.:

Nie miał wyrzutów sumienia, lub po prostu bał się kary.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 4.:

Wielu ludzi służy szczytnym ideom ale nie każdego stać na to, by idei poświęcić swoje życie.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 5.:

Kreon był przekonany, że ma rację i nie zważał ani na prawa boskie ani na błagania Hajmona.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 6.:

Ludzie przyjmują różne postawy wobec popełnionych błędów albo próbują je zataić albo próbują je naprawić albo nie potrafią ich sobie wybaczyć.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....
.....
.....

Wypowiedzenie 7.:

Mimo że był w Soplicowie nikt nie znał jego prawdziwej tożsamości.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 8.:

Balladyna tytułowa bohaterka dramatu Juliusza Słowackiego miała na sumieniu zabicie swej siostry.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....
.....
.....

Wypowiedzenie 9.:

Poszedł do lichwiarki, u której zastawił dawniej zegarek po ojcu i ją zabił.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 10.:

Wokulski podsłuchawszy rozmowę Izabeli ze Starskim zrozumiał, że niewiele znaczy dla tej kobiety.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....
.....

Wypowiedzenie 11.:

Kmicic podjął starania, by się zrehabilitować, np: bronił Jasnej Góry i uratował króla.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 12.:

Oleńka zrozumiała, że Andrzej Kmicic zasługuje na jej miłość i szepnęła „Jędrus! Ran twoich niegodnam całować!”.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....

.....

.....

.....

Wypowiedzenie 13.:

Antygona stanowczo zadeklarowała: Współkochać przyszłam, nie współnienawidzić.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....

.....

Wypowiedzenie 14.:

Błąd zaważył na życiu bohatera Innego świata – Jewriem nie mógł zapomnieć tego, co zrobił w łagrze.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....

.....

.....

Wypowiedzenie 15.:

Cezary nie wiedział, czy zaufać Gajowcowi?

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 16.:

Konrad Wallenrod zrezygnował ze szczęścia rodzinnego mimo, że kochał Aldonę.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 17.:

To właśnie ona zna go, jak brata i wie jak zmotywować go do działania.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 18.:

Miłość Soni oraz jej głęboka mądrość, sprawiają że Raskolnikow zaczyna się zmieniać.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 19.:

Miłość o czym świadczą losy Romea i Julii może być silniejsza niż śmierć.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Wypowiedzenie 20.:

Zarówno Werter jak i Wokulski cierpieli z powodu miłości.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

.....
.....

Ćwiczenie 5

Przykładowe odpowiedzi

W każdym z poniższych wypowiedzeń znajduje się co najmniej jeden błąd interpunkcyjny. Znajdź wszystkie takie błędy i wyjaśnij, na czym polegają. Przepisz każde wypowiedzenie i zastosuj poprawną interpunkcję.

Wypowiedzenie 1.:

Artur podejmował nierozsądne nieprzemyślane decyzje.

Wyjaśnienie: Brak przecinka w zdaniu pojedynczym między wyliczonymi równorzędnymi częściami zdania, które nie są połączone spójnikami, a okazują się przy tym bliskoznaczne.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Artur podejmował nierozsądne, nieprzemyślane decyzje.

Wypowiedzenie 2.:

Andrzej Kmicic z początku był awanturnikiem skrzywdził wielu ludzi a potem przeszedł przemianę i się zrehabilitował.

Wyjaśnienie: Brak przecinków między zdaniami składowymi w wypowiedzeniu wielokrotnie złożonym: najpierw między członami łącznymi, a następnie – między przeciwstawnymi.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Andrzej Kmicic z początku był awanturnikiem skrzywdził wielu ludzi a potem przeszedł przemianę i się zrehabilitował.

Wypowiedzenie 3.:

Nie miał wyrzutów sumienia, lub po prostu bał się kary.

Wyjaśnienie: Oddzielenie przecinkiem zdań składowych w wypowiedzeniu współrzędnie złożonym rozłącznym, zestawionym z wykorzystaniem spójnika *lub*.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Nie miał wyrzutów sumienia lub po prostu bał się kary.

Wypowiedzenie 4.:

Wielu ludzi służy szczytnym ideom ale nie każdego stać na to, by idei poświęcić swoje życie.

Wyjaśnienie: Brak przecinka między zdaniami składowymi w wypowiedzeniu współrzędnie złożonym przeciwstawnym, zestawionym z wykorzystaniem spójnika *ale*.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Wielu ludzi służy szczytnym ideom, ale nie każdego stać na to, by idei poświęcić swoje życie.

Wypowiedzenie 5.:

Kreon był przekonany, że ma rację i nie zważał ani na prawa boskie ani na błagania Hajmona.

Wyjaśnienie: Brak przecinka przed powtórzonym spójnikiem *ani* oraz brak przecinka na końcu zdania podrzędnego, a przed spójnikiem wprowadzającym kolejne zdanie składowe, które jest nadrzędne względem wcześniejszego (akurat wprowadzone spójnikiem łącznym *i*).

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Kreon był przekonany, że ma rację, i nie zważał ani na prawa boskie, ani na błagania Hajmona.

Wypowiedzenie 6.:

Ludzie przyjmują różne postawy wobec popełnionych błędów albo próbują je zataić albo próbują je naprawić albo nie potrafią ich sobie wybaczyć.

Wyjaśnienie: Brak dwukropka po pierwszym zdaniu składowym, po którym następuje wyliczenie różnych postaw ludzi wobec popełnionych błędów. Brak przecinków przed powtórzonymi spójnikami *albo*, pełniącymi za każdym razem tę samą funkcję (wprowadzającymi zdanie składowe).

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Ludzie przyjmują różne postawy wobec popełnionych błędów: albo próbują je zataić, albo próbują je naprawić, albo nie potrafią ich sobie wybaczyć.

Wypowiedzenie 7.:

Mimo że był w Soplicowie nikt nie znał jego prawdziwej tożsamości.

Wyjaśnienie: Nierozdzielenie przecinkiem zdania podrzędnego (*Mimo że był w Soplicowie*) od zdania nadrzędnego w wypowiedzeniu złożonym.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Mimo że był w Soplicowie, nikt nie znał jego prawdziwej tożsamości.

Wypowiedzenie 8.:

Balladyna tytułowa bohaterka dramatu Juliusza Słowackiego miała na sumieniu zabicie swej siostry.

Wyjaśnienie: Nie wydzielono wyrażenia wtrąconego w zdaniu pojedynczym. Poprawne sposoby to dwa przecinki, dwa myślniki albo nawias.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Balladyna, tytułowa bohaterka dramatu Juliusza Słowackiego, miała na sumieniu zabicie swej siostry.

ALBO

Balladyna – tytułowa bohaterka dramatu Juliusza Słowackiego – miała na sumieniu zabicie swej siostry.

ALBO

Balladyna (tytułowa bohaterka dramatu Juliusza Słowackiego) miała na sumieniu zabicie swej siostry.

Wypowiedzenie 9.:

Poszedł do lichwiarki, u której zastawił dawniej zegarek po ojcu i ją zabił.

Wyjaśnienie: Brak przecinka zamykającego zdanie podrzędne (*u której zastawił dawniej zegarek po ojcu*) umieszczone pomiędzy zdaniem połączonymi współrzędnie (drugie z nich wprowadzono spójnikiem łącznym *i*, ale granicę między zdaniem składowymi należy zaznaczyć przecinkiem).

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Poszedł do lichwiarki, u której zastawił dawniej zegarek po ojcu, i ją zabił.

Wypowiedzenie 10.:

Wokulski podstuchawszy rozmowę Izabeli ze Starskim zrozumiał, że niewiele znaczy dla tej kobiety.

Wyjaśnienie: Imiesłowowy równoważnik zdania (*podstuchawszy rozmowę Izabeli ze Starskim*) rozbijający nadrzędne zdanie składowe (*Wokulski zrozumiał*) powinien być wydzielony przecinkami. W podanym wypowiedzeniu brakuje tych przecinków.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Wokulski, podstuchawszy rozmowę Izabeli ze Starskim, zrozumiał, że niewiele znaczy dla tej kobiety.

Wypowiedzenie 11.:

Kmicic podjął starania, by się zrehabilitować, np: bronił Jasnej Góry i uratował króla.

Wyjaśnienie: Pominięcie kropki po skrócie, który jej zawsze wymaga, oraz użycie dwukropka w sytuacji, gdy nie pojawiła się zapowiedź wyliczanych elementów.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Kmicic podjął starania, by się zrehabilitować, np. bronił Jasnej Góry i uratował króla.

Wypowiedzenie 12.:

Oleńka zrozumiała, że Andrzej Kmicic zasługuje na jej miłość i szepnęła „Jędrus! Ran twoich niegodnam całować!”.

Wyjaśnienie: Brak przecinka oddzielającego zdania składowe. Brak dwukropka przed zacytowaniem słów (bohatera literackiego).

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Oleńka zrozumiała, że Andrzej Kmicic zasługuje na jej miłość, i szepnęła: „Jędrus! Ran twoich niegodnam całować!”.

Wypowiedzenie 13.:

Antygona stanowczo zadeklarowała: Współkochać przysłam, nie wspólnienawidzić.

Wyjaśnienie: Pominięcie cudzysłowu otwierającego i zamykającego cytat.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Antygona stanowczo zadeklarowała: „Współkochać przysłam, nie wspólnienawidzić”.

Wypowiedzenie 14.:

Błąd zaważył na życiu bohatera Innego świata – Jewrirej nie mógł zapomnieć tego, co zrobił w łagrze.

Wyjaśnienie: Pominięcie cudzysłowu w zapisie tytułu utworu.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Błąd zaważył na życiu bohatera „Innego świata” – Jewrirej nie mógł zapomnieć tego, co zrobił w łagrze.

Wypowiedzenie 15.:

Cezary nie wiedział, czy zaufać Gajowcowi?

Wyjaśnienie: Postawienie znaku zapytania na końcu wypowiedzenia złożonego podrzędnie, będącego w całości wypowiedzeniem oznajmującym, a nie – pytaniem.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Cezary nie wiedział, czy zaufać Gajowcowi.

Wypowiedzenie 16.:

Konrad Wallenrod zrezygnował ze szczęścia rodzinnego mimo, że kochał Aldonę.

Wyjaśnienie: *Mimo* że to spójnik, którego segmentów nie wolno rozdzielać przecinkiem. W podanym wypowiedzeniu spójnik *mimo że* należy poprzedzić przecinkiem, ponieważ wprowadza on zdanie podrzędne (okolicznikowe przyzwolenia).

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Konrad Wallenrod zrezygnował ze szczęścia rodzinnego, mimo że kochał Aldonę.

Wypowiedzenie 17.:

To właśnie ona zna go, jak brata i wie, jak zmotywować go do działania.

Wyjaśnienie: Postawienie przecinka przed pierwszym wyrazem *jak* wprowadzającym człon porównawczy, który nie jest zdaniem składowym. Brak przecinka przed drugim wyrazem *jak* wprowadzającym zdanie podrzędne (dopełnieniowe).

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

To właśnie ona zna go, jak brata i wie, jak zmotywować go do działania.

Wypowiedzenie 18.:

Miłość Soni oraz jej głęboka mądrość, sprawiają że Raskolnikow zaczyna się zmieniać.

Wyjaśnienie: Postawiony przecinek nie oddziela zdania nadrzędnego (*Miłość Soni oraz jej głęboka mądrość sprawiają*) od zdania podrzędnego, wprowadzonego spójnikiem *że*. Przecinek między podmiotem a orzeczeniem zawsze okazuje się błędny, a granica takich zdań składowych wymaga przecinka.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Miłość Soni oraz jej głęboka mądrość sprawiają, że Raskolnikow zaczyna się zmieniać.

Wypowiedzenie 19.:

Miłość o czym świadczą losy Romea i Julii może być silniejsza niż śmierć.

Wyjaśnienie: Wtrącenie *o czym świadczą losy Romea i Julii* powinno być wydzielone: najstarszy sposób to dwa myślniki.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Miłość – o czym świadczą losy Romea i Julii – może być silniejsza niż śmierć.

Wypowiedzenie 20.:

Zarówno Werter jak i Wokulski cierpieli z powodu miłości.

Wyjaśnienie: Brak przecinka przed wyrazem *jak* stanowiącym część konstrukcji paralelnej *zarówno..., jak i...*, będącej zaawansowanym spójnikiem.

Wypowiedzenie z zastosowaniem poprawnej interpunkcji:

Zarówno Werter, jak i Wokulski cierpieli z powodu miłości.

Ćwiczenie 6

Zestaw dla ucznia

W każdym z poniższych fragmentów tekstów znajduje się co najmniej jeden błąd ortograficzny. Znajdź wszystkie takie błędy, wyjaśnij, na czym polegają, oraz zapisz właściwą formę ortograficzną.

Fragment 1.:

Poza śmiercią z miłością wiąże się życie, a także to, co było przed nim. Swoją teorię na ten temat przedstawia Platon. Filozof uważa, że poza ciałem ludzie mają duszę. Miejsce ich pochodzenia nazywa krainą idei. To tam przebywają dusze, zanim pojawią się w materialnym świecie.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 2.:

Podróż ta także pozwala Odyseuszowi poznać lepiej świat, poznać swoje granice, zajrzeć w głąb siebie.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 3.:

Jedną z postaci, u której widzimy takie zachowanie, jest Wuj Eugeniusz z „Tanga” Sławomira Mrożka. Próbując przywrócić w swej rodzinie dawne wartości, stworzył przez przypadek ze swoim siostrzeńcem władzę totalitarnego, jakim był Edek.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 4.:

Wszelkie doświadczenia związane z podróżami i miejscami, które odwiedził, czynią go silniejszym. Będąc w Angli, we Włoszech, Kordian poznał funkcjonowanie świata.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 5.:

Nie tylko w literaturze mamy doczynienia z podobną postawą wobec własnych błędów.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 6.:

Człowiek przybiera różnorodne postawy wobec własnych błędów. Niektórzy, tacy jak Ksiądz Robak czy ojciec Paneloux, próbują zadośćuczynić pokrzywdzonym przez swoje błędy.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....
.....
.....

Fragment 7.:

Podobną rozbieżność możemy znaleźć również w utworze „Dżuma” Alberta Camusa.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 8.:

Jak się okazuje, poświęcenie dla idei bardzo często negatywnie wpływa na pojedynczą osobę.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 9.:

We wszystkich przedstawionych utworach bohaterom napewno nie towarzyszy uczucie szczęścia, a raczej wręcz przeciwnie.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 10.:

Odwołując się do utworu „Zbrodnia i Kara” Fiodora Dostojewskiego oraz „Antygony” Sofoklesa, postaram się szerzej omówić opisany problem.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

.....

Fragment 11.:

Tym razem mowa o Irenie Sendlerowej – sanitariuszce działającej podczas II Wojny Światowej, w czasie której pomagała ona wystraszonemu dzieciom, narażając przy tym własne zdrowie i życie.

Wyjaśnienie: .....

.....

.....

Poprawiona ortografia:

.....

.....

Fragment 12.:

Fabula rozgrywa się bowiem w czasie historycznego najazdu Szwedów na Rzeczpospolitą. Szwedów było tak wielu, że dosłownie zalali Polskę, przez co te wydarzenia określone zostały jako potop.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 13.:

Podróż jest czynnością składającą się z wielu elementów, takich jak cel, droga, finał. Każdy z tych etapów może być najważniejszy i każdy może ją odmienić.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 14.:

Tak było też w przypadku Małego Księcia z książki „Mały Książę”. Bohater wybrał się w podróż w poszukiwaniu swojego miejsca w świecie.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 15.:

W „Lalce” Bolesława Prusa mamy ukazaną destrukcyjną moc Miłości.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 16.:

Pomimo tego postanawia pracować tak ciężko, aby móc mieć jakąkolwiek szansę zbliżenia się do ukochanej.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 17.:

Jednym z pierwszych przykładów, jakie nasuwają się na myśl w związku z tematem miłości, jest bezwątpienia „Lalka” Bolesława Prusa.

Wyjaśnienie: .....
.....
.....

Poprawiona ortografia:

.....
.....

Fragment 18.:

Na kartach powieści obserwujemy, jak coraz bardziej się rozwija i zdobywa majątek, nawet jest w stanie dla ukochanej nauczyć się Angielskiego.

Wyjaśnienie: .....

Poprawiona ortografia:

.....

Fragment 19.:

Chciałbym teraz omówić Quo Vadis Henryka Sienkiewicza.

Wyjaśnienie: .....

Poprawiona ortografia:

.....

Fragment 20.:

Czasem nasza miłość nie jest odwzajemniona lub zachowujemy się nie szczęśliwie.

Wyjaśnienie: .....

Poprawiona ortografia:

.....

Ćwiczenie 6

Przykładowe odpowiedzi

W każdym z poniższych fragmentów tekstów znajduje się co najmniej jeden błąd ortograficzny. Znajdź wszystkie takie błędy, wyjaśnij, na czym polegają, oraz zapisz właściwą formę ortograficzną.

Fragment 1.:

Poza śmiercią z miłością wiąże się życie, a także to, co było przed nim. Swoją teorię na ten temat przedstawia Platon. Filozof uważa, że poza ciałem ludzie mają duszę. Miejsce ich pochodzenia nazywa krainą idei. To tam przebywają dusze, zanim pojawią się w materialnym świecie.

Wyjaśnienie: Błąd występuje w wyrazie *idea*. Wynika to z zasady ortograficznej, zgodnie z którą rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone na *-ea* (np. *idea*, *Korea*, *orchidea*) przybierają w dopełniaczu, celowniku i mianowniku liczby pojedynczej końcówkę *-i* (*idei*, *Korei*, *orchidei*).

Poprawiona ortografia:

idei

Fragment 2.:

Podróż ta także pozwala Odyseuszowi poznać lepiej świat, poznać swoje granice, zajęć w głąb siebie.

Wyjaśnienie: Po odpowiednich literach spółgłoskowych: „p”, „b”, „t”, „d”, „k”, „g”, „ch”, „j”, „w” piszemy „rz”.

Poprawiona ortografia:

zajrzyć

Fragment 3.:

Jedną z postaci, u której widzimy takie zachowanie, jest Wuj Eugeniusz z „Tanga” Sławomira Mrożka. Próbując przywrócić w swej rodzinie dawne wartości, stworzył przez przypadek ze swoim siostrzeńcem władcę totalitarnego, jakim był Edek.

Wyjaśnienie: Wyraz *wuj* jest rzeczownikiem pospolitym i odnosi się do relacji rodzinnych zachodzących między bohaterami. Takie rzeczowniki zapisujemy małą literą.

Poprawiona ortografia:

wuj Eugeniusz

Fragment 4.:

Wszelkie doświadczenia związane z podróżami i miejscami, które odwiedził, czynią go silniejszym. Będąc w Angli, we Włoszech, Kordian poznał funkcjonowanie świata.

Wyjaśnienie: Rzeczowniki rodzaju żeńskiego zakończone w mianowniku liczby pojedynczej na *-ia*, np. *Anglia, Walia, sympatia*, w dopełniaczu, w celowniku i w miejscowniku liczby pojedynczej przybierają formę zakończoną na *-ii*, np. *Anglii, Walii, sympatii*.

Poprawiona ortografia:

Anglii

Fragment 5.:

Nie tylko w literaturze mamy doczynienia z podobną postawą wobec własnych błędów.

Wyjaśnienie: Zapis sformułowania *do czynienia* jest błędny, gdyż połączenia przyimków z innymi częściami mowy zapisuje się rozłącznie.

Poprawiona ortografia:

do czynienia

Fragment 6.:

Człowiek przybiera różnorodne postawy wobec własnych błędów. Niektórzy, tacy jak Książd Robak czy ojciec Paneloux, próbują zadośćuczynić pokrzywdzonym przez swoje błędy.

Wyjaśnienie: Wyraz *ksiądz* jest rzeczownikiem pospolitym i powinien być pisany małą literą.

Poprawiona ortografia:

ksiądz Robak

Fragment 7.:

Podobną rozbieżność możemy znaleźć również w utworze „Dżuma” Alberta Camusa.

Wyjaśnienie: Wyraz *znaleźć* zapisujemy z użyciem litery „ż”. Ten błąd jest spowodowany przeniesieniem wymowy na formę pisaną.

Poprawiona ortografia:

znaleźć

Fragment 8.:

Jak się okazuje, poświęcenie dla idei bardzo często negatywnie wpływa na pojedynczą osobę.

Wyjaśnienie: Jedyną poprawną formą tego przymiotnika jest pisownia z *n*: *pojedyncza*. Ten wyraz wywodzi się od liczebnika *jeden*. Użycie litery „*ń*” jest spowodowane przeniesieniem wymowy na formę pisaną.

Poprawiona ortografia:

pojedyncza

Fragment 9.:

We wszystkich przedstawionych utworach bohaterom napewno nie towarzyszy uczucie szczęścia, a raczej wręcz przeciwnie.

Wyjaśnienie: Wyrażenia przyimkowe piszemy rozłącznie, zatem *na* (przyimek) *pewno* (przysłówek), podobnie jak *na nowo*, *na darmo*, *na okrągło*, *na prawo*.

Poprawiona ortografia:

na pewno

Fragment 10.:

Odwołując się do utworu „Zbrodnia i Kara” Fiodora Dostojewskiego oraz „Antygony” Sofoklesa, postaram się szerzej omówić opisany problem.

Wyjaśnienie: W wielowyrzowych tytułach książek, rozpraw naukowych, filmów, ustaw czy deklaracji wielką literą piszemy tylko pierwszy wyraz.

Poprawiona ortografia:

„Zbrodnia i *k*ara”

Fragment 11.:

Tym razem mowa o Irenie Sendlerowej – sanitariuszce działającej podczas II Wojny Światowej, w czasie której pomagała ona wystraszonym dzieciom, narażając przy tym własne zdrowie i życie.

Wyjaśnienie: Nazwy wydarzeń historycznych lub aktów dziejowych piszemy małą literą, np. powstanie styczniowe, II wojna światowa. Ze względów uczuciowych i dla uwydatnienia szacunku możemy nazwy wydarzeń historycznych zapisywać wielkimi literami, ale z powyższego zdania nie wynika emocjonalny stosunek do II wojny światowej. Jest to jedynie odniesienie do faktu historycznego.

Poprawiona ortografia:

*II wojny **Ś**wiatowej*

Fragment 12.:

Fabula rozgrywa się bowiem w czasie historycznego najazdu Szwedów na Rzeczpospolitą. Szwedów było tak wielu, że dosłownie zalali Polskę, przez co te wydarzenia określone zostały jako potop.

Wyjaśnienie: W bierniku liczby pojedynczej typowych rzeczowników rodzaju żeńskiego (w mianowniku liczby pojedynczej zakończonych na -a) zapisujemy w zakończeniu literę ę, np. książkę, nogę, lodówkę, Polskę.

Poprawiona ortografia:

Polskę

Fragment 13.:

Podróż jest czynnością składającą się z wielu elementów, takich jak cel, droga, finał. Każdy z tych etapów może być najważniejszy i każdy może ją odmienić.

Wyjaśnienie: W wyrazach pochodzenia obcego – a za taki uważamy rzeczownik *element* – połączenie samogłoski ustnej ze spółgłoską nosową oddajemy z wykorzystaniem liter „m” albo „n” oraz odpowiedniej litery samogłoskowej bez ogonka.

Poprawiona ortografia:

*elem**e**ntów*

Fragment 14.:

Tak było też w przypadku Małego Księcia z książki „Mały Książę”. Bohater wybrał się w podróż w poszukiwaniu swojego miejsca w świecie.

Wyjaśnienie: W wyrazie *książę*, choć jest on rodzaju męskiego, w mianowniku, w bierniku i w wołaczu liczby pojedynczej zapisujemy na końcu literę „ę”.

Poprawiona ortografia:

Książę

Fragment 15.:

W „Lalce” Bolesława Prusa mamy ukazaną destrukcyjną moc Miłości.

Wyjaśnienie: Rzeczownik *miłość* w tym zdaniu zastosowano jako pojęcie abstrakcyjne. Nie jest to nazwa własna, zatem powinno się go zapisać małą literą.

Poprawiona ortografia:

miłości

Fragment 16.:

Pomimo tego postanawia pracować tak ciężko, aby móc mieć jakąkolwiek szansę zbliżenia się do ukochanej.

Wyjaśnienie: *Jakkolwiek* to zaimek nieokreślony, a zarazem zrost. Ustaliła się pisownia łączna. Rzeczownik *szansa* powinien w bierniku liczby pojedynczej mieć końcówkę -ę, mimo że nosowości często nie słychać w tej pozycji.

Poprawiona ortografia:

jakąkolwiek szansę

Fragment 17.:

Jednym z pierwszych przykładów, jakie nasuwają się na myśl w związku z tematem miłości, jest bezwątpienia „Lalka” Bolesława Prusa.

Wyjaśnienie: Wyrażenia przyimkowe zapisujemy rozdzielnie – *bez* (przyimek), *wątpienie* (rzeczownik)

Poprawiona ortografia:

bez wątpienia

Fragment 18.:

Na kartach powieści obserwujemy, jak coraz bardziej się rozwija i zdobywa majątek, nawet jest w stanie dla ukochanej nauczyć się Angielskiego.

Wyjaśnienie: Przymiotniki odmiejscowe piszemy małą literą.

Poprawiona ortografia:

angielskiego

Fragment 19.:

Chciałbym teraz omówić „Quo Vadis” Henryka Sienkiewicza.

Wyjaśnienie: W wielowyrazowych tytułach książek, rozpraw naukowych, filmów, ustaw czy deklaracji wielką literą piszemy tylko pierwszy wyraz.

Poprawiona ortografia:

„Quo vadis”

Fragment 20.:

Czasem nasza miłość nie jest odwzajemniona lub zachowujemy się nie szczęśliwie.

Wyjaśnienie: Pisownia *nie* z przysłówkami odprzymiotnikowymi (pochodzącymi od przymiotnika) w stopniu równym jest łączna. Przysówek *szczęśliwie* pochodzi od przymiotnika *szczęśliwy* i jest w stopniu równym.

Poprawiona ortografia:

nieszczęśliwie